Rom
Okoro buk nukan onoktapau.

Jisas ko omar oik tononuk, woisan 27 orip manonuk, Pol nukas Korin menas raianik, karauk roasiret Rom näu mena rain, ak Anut nukan onok rapor tainoriäi sakau maraun jer we marowon. Rom näu mena Juda roasiret pak Krik roasiret pak erek turur rain. Pol nukas keser jer we marowon, "Ik roasiret erekapu Anut nukan amukup onok aru miäum, utianik, ik Jisas mesin woiok epar mota, kos iken onok aru jäkäi mukianik, nukan roasiret tuku sare mukai."

Okoro buk tainoraun ämän

1:1-17 Pol ko kon jer nukan onoktapau awarowon.
1:18–3:20 Kar roasir nukan sakau pakas awau wa rawai.
3:21–4:25 Ik iken sarau miäum pak onok eposek tainoriäum pak kis ik wa sareikai. Iken woiok Jisas mesin epar mam kos sareikonuk, ik awau rawam.
5:1–8:39 Ik iken woiok Jisas mesin epar me rauta rai, awau rawaun apu aparam.
9:1–11:36 Israer roasiret Anut nukas ak mekesiraka arowon. Ätäi rai rai, nukasar kon roasiret sare marowon. Ak akan woiaka Jisas mesin epar maiei.
12:1–15:13 Jisas nukan roasiret akan onok.
15:14–16:27 Pol nukas karauk roasiret 'pere' awarianik, kon ämän patarwon.

1 Is Pol isas kiro ämän jer we marom. Is Krais

Jisas nukan sarau ro. Is Jisas nukas kon ämän oi
ariaun urweirianik, Anut nukan Ämän Eposek
roasiret awaraun äsimoirowon.

2 Meter Anut nukas kon Ämän Eposek roasiret
araun paip mowon. Kon ämän roianik, areain
roat* akas kiro ämän Anut nukan buk opok jer
wein.
3 Ak Anut nukan mokoi mesin jer wein. Ko ro
senek king-Devit nukan tupsiu pakas pewon.
4 Ko omnokou opok, Anut nukan Osou Näus
ko isanarnuk, Anut nukan ämän orip orip
tainorianik, onok eposek senes miäwon. Ko
meienuk, Anut nukas ätäi siräi mowon. Ko
Anut nukan mokoi senes, okon, Anut nukas ko
roasiret erekapu sakau näwäu orip kamwaraun
sare mowon. Kiro mokoi ko Jisas Krais, iken
Näwäu.
5 Anut nukas Jisas äsimoronuk, ko koi ik
aikowon, okon, Anut nukas kon wou näu oripas
ik Jisas nukan ämän oi ariaun sarau ikowon.
Anut nukas kon sarau kiro ikowon, okon, ikes
omsau erekapu roasiret kon ämän awarota, akas
Krais mesin akan woiaka epar momoi, kon ämän
jekur tainoraiei. Kiro sarau ik Krais nukan enip
pakas moram.
6 Ak, Kristen roasiret Rom näu mena rai,
ak nais Anut nukas Jisas Krais nukan roasiret
saräun sare marowon.

7 Keserianik, is ak roasiret Rom näu mena rai,
ak jer we marom. Anut nukas kon wous ak
mesin epar meiemara, ko nukan roasiret senes
rawaun urwarowon. Is Anut keser aurim, “Anut,
iken momonek, pak iken Näwäu, Jisas Krais pak

awas awan woiawa näu oripas ak sarwareanik,
akan woiaka päurar rawaun maraieir.”

Pol ko Rom roasiret mesin wou ererianik, ko Anut ‘pere’ auruwon.

8 Amke is ak keser awaraurim. Is ak mesin
ronkateanik, is Anut keser auriäim, “O Anut,
is na ‘pere’ aisom. Nas Jisas Krais äsimorta,
kiro roasiret sarwarowon.” Is ko pere aurim,
owon, erekapu omsau pakan roasiret akas ak
Rom roasiret Krais mesin akan woiaka sakau
epar moin arena, roiäimin.
9 Is omre orip orip ak mesin ronkateanik, Anut
auriäim. Anut ko äpu kiro epar. Is kon sarau
maun isan woi sakau momoi, kon Ämän Eposek
kon mokoi mesin roasiret awareäim.
10 Is meter ak apwarau wa, okon, is orip
orip Anut sakau aurita, kos is äsimornuk, ak
apwaraun potam. Anut nukasar is kiro onok
keseraun aironuk rai, kiro epar is ak rawa
potam.
11 Owon, is ak apwaraun isan ronkat näwäu
rau. Is koianik, ak sarwaraun Anut nukan ämän
awaroita, Osou Näus ak sakau maronuk, ak jekur
rawaiei.
12 Isan ronkatis iken woiok Anut mesin epar
momun kiro ika ika sarsarete rawam. Akan
woiaka epar moin kis is sareirai. Isan woi epar
momin kis ak sarwarai.
13 O jaiat, ak äpu maiei omre orip orip is ak
rawa koianik, sarwaraun ronkateäim. Utianik,
karauk onok atap atap is opok penuk, is ak
rawa wa koumoi, sarwareäim. Is karauk omsau
pakan roasiret Jisas nukan onok tainoraun sar-
wareäimin senek ak nais keseriar sarwaraurim.

14 Anut nukas is kon ämän roasiret awaraun
sarau irowon, okon, is roasiret erekapu akanun
sarau mam. Grik roasiret pak karauk omsau
pakan roasiret pak erek akanun sarau mam.
Roasiret skul moin pak roasiret skul mau wa pak
erek akanun sarau mam.
15 Kiro onokun, isan woi erer orip ak roasiret
Rom näu mena rai, Anut nukan Ämän Eposek
tamaraun kume raim.

Anut nukan Ämän Eposek sakau orip.

16 Is Anut nukan Ämän Eposek roasiret awa-
raun isan woi erer oripas awareäim, kiro mesin
is oior wa neäu, owon, Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret pak kiro ämän roianik,
ak akan woiaka Jisas mesin epar mona, Anut
nukas kon sakaus akan onok aru pakan ätäi
imwaronuk, Anut nukan amukup eposek sareäi.
Juda roasiret amke kiro ämän roin. Rusapai
karauk omsau pakan roasiret nais roi.
17 Anut nukan Ämän Eposekus roasiret ak
Anut nukan amukup eposek rawaun onok ätär
mareäu kiro onok kesek, akan woiaka epar
amke Jisas mesin moin keseriar rauna, kiro
roasiret ak eposek rawaiei. Anut nukan ämänis
keser äiewon, ‘Roasiret ak Anut nukan amukup
eposek raiäi, kos ak sarwarai mesin akan woiaka
epar miäi, orip orip awau rawaiei.’ *Hab. 2:4*

Roasiret erekapu ak onok aru miäi.

18 Anut ko omar oik rau, kon kasak pe rau ätär
mukora, owon, roasiret erekapu ko mekesiraka
nurianik, onok aru atap atap miäi. Ak akan onok

aru pakas karauk roasiret ak Anut nukan epar
ämän äpu maun ämäi miäi.
19 Anut ko kasak peäu, owon, kon onok
erekapu kiro amop roasiret ätär marowon, okon,
ak ko äpu maun itok.
20 Kiro owon, epar roasiret akas akan amiakas
Anut aparau senek wa, utianik, Anut nukas
omnokou ate mowon ses opok, roasiret ak kon
onok owo senek ronkatäun itok, owon, ak ko
osap ate mowon aparianik, ko owo senek äpu
maun itok. Keserianik, roasiret ak Anut ko Eit
näwäu, ko sakau orip, ko orip orip keseriar
rawai, äpu maun itok. Keserianik, roasiret kiro
äpu momoi, ak Anut keser aurau senek wa, "Is
na äpu wa, okon, is owo onok keseraun kiro
keseram."
21 Roasiret ak Anut äpu, utianik, ak ko wa
jou muriäin. Kos ak sarwarnuk, ko wa 'pere'
auriäin. Akan ronkat aru senes sarewon. Kese-
rianik, akan woiaka uru ak owo onok eposek ra,
owo onok aru ra, ak äpu wa.
22 Roasiret ak keser äiäin, "Ik ronkat eposek
orip," utianik, ak ronkat eposek orip wa, ak otop
roasiret.
23 Epar Anut orip orip awau raiäu akas wa jou
muriäin. Ak äpu roasiret pak, ai, män, opur raut
ak erekapu meiäiei, utianik, ak akan totomaka
akasar ate mareanik, jou mareäin.
24 Roasiret ak otop roasiret senek, onok aru
sosop maun ronkateäin. Keserna, Anut nukas
inikwaronuk, ak akan ronkat aru tainorianik,
memes onok aru senes mianik, akan enmaksau
opok aka aka sapum onok murateäi.

25 Kiro roat ak Anut nukan epar ämän utomoi,
karauk sät ämän mesin woiaka epar miäin. Ak
Anut nukas osap ate mowon kiro osap akan
sarau mianik, jou mareäin. Ak Anut nukan sarau
murianik, ko wa jou muriäin. Utianik, Anut
nuka karar roasiret akas orip orip jou muraiei.
Epar!
26 Roasiret ak Anut jou muraun utoin, okon,
Anut nukas ak inikwaronuk, ak memes onok
miäin. Is kiro onok amop awaram. Asiret ak
Anut nukas akan komurakat pak karar ninaiei
rai awarowon. Ak kiro onok karar wa keseriäin.
Utianik, ak aka aka asiret jaunakat pak sapum
onok miäin. Ak kiro onok keseriäin kiro akan
komurakat pak niniäin senek keseriäin.
27 Roat ak nais kesekur ak akan wariakat
pak karar wa niniäi. Roat ak akan woiaka
uruas ep senek jerenuk, ak aka aka akan roat
jaunakat pak sapum onok miäin. Ak kiro memes
onok keseriäin, okon, Anut nukas ak usu näwäu
arowon.
28 Ak Anut äpu maun itok, utianik, ak ‘Anut ko
Näwäu’ keser ronkatäu utoin, okon, Anut nukas
ak utwaronuk, ak akan ronkat aru tainormoi,
onok aru sosop senes miäi.
29 Kiro roasiret orip orip ak onok aru atap atap
mianik, ak karauk roasiret opok onok aru senes
miäi. Ak osap sosop orip rai, sinuk, ak orip orip
ätäi karauk osap owaun ronkateäi. Ak orip orip
karauk roasiret usu araun onok aru atap atap ak
opok miäi. Ak karauk roasiret akan osap owaun
ronkat sosop oiäi. Ak roasiret akwarona, meieäi.
Ak aka aka ketäianik, weräiäi. Ak sät ämän
mona, akan jaunakat akas kiro epar ämän morai

rai ronkatäun keseriäi. Ak karauk roasiret usu
araun ronkateanik, akan onok atap atap miäi.
Ak ämäi ämäi ämän aru akan jaunakat enmakap
miäi.
30 Ak akan jaunakat enmakap sät ämän amop
areäi. Kiro roasiret ak Anut nukan iwäi jaukut.
Akas roat enmaka jou orip ak erar roat senek
sepuk sepuk ämän awareäi. Ak aka roasiret
enmaka näwäu orip ronkateanik, akan enmaka
oik jou miäi. Ak onok aru maun apu awau
ronkateäi. Ak akan momonakat aninakat akan
ämän wa tainoriäi.
31 Ak ronkat eposek wäpik, ak tawa owo onok
keserin Anut nuka auraun wa ronkateäi. Ak
akan ämän epar äianik, tainorau wa. Ak akan
tupsiu mesin woiakas meiemoi, wa sarwareäi.
Ak roasiret usu orip mesin wa woiakati miäi.
32 Ak äpu, Anut nukan sintore ämän eposekus
kesek roasiret mesin keser äiewon, ‘Kesek
roasiret ak kiro onok aru keseriäi Anut nukas
kiro roasiret meiäiei äiäu.’ Aka kiro ämän
äpu, utianik, ak akan onok aru utau wa, ak
orip orip morai. Ak kar onok nais kir keseriäi,
karauk roasiret akas kiro onok aru keserna, akas
woiaka erermoi, äiäi, ‘Ak kiro onok keseriäi, kiro
eposek.’

2

*Anut nukas tawa roasiret erekapu wasare-
warai.*

1 O jaiat, ak karauk roasiret wasarewaraun
ronkateäi kiro onok aru. Ak nais onok aru
miäi, okon, Anut nukas ak ran usu araun itok.
Ak kiro roasiret akan onok aru wasarewareäi,

utianik, kiro roasiret onok aru miäi senek aka
nais kir keseriäi. Keseria, ak karauk roasiret
akan onok wasarewaraiei kiro ak akakan onok
nais wasareäi. Kiro onokus aka ämän orip ätär
mareäi.
2 Ik äpu Anut nukas roasiret kesek onok aru
miäi kon onok tuku pakas wasarewarai.
3 Ak roasiret onok aru miäi wasarewareäi,
utianik, aka nais kiro onok aru senek miäi.
Keserianik, ak äpu maiei Anut nukas aka erek
wasarewareanik, usu arai. Ak kiro usu pakas
owose imine manaiei? Ak manau senek wa.
4 Anut ko akanun wouti mianik, ko ak kurte wa
aru mareäu. Anut ko akan onok aru utaun omre
rumuk kamware raiäu. Utianik, ak kon onok
eposek mesin wa ronkateäi. Ak Anut nuka jekur
äpu mau wa. Keseria, ak akan woiaka sakau
mianik, akan onok aru pakan ätäi pirirmoi, kon
ämän tainorau wa.
5 Utianik, ak roasiret akan woiaka sakau senes
rau, ak akan onok aru utau senek wa. Kesermoi,
ak akasar usu näwäu senes owaiei. Akan usu
kiro tawa Anut nukas roasiret erekapu wasare-
warai opok owaiei. Kiro omre opok, roasiret ak
kon kasak näwäu penuk, kon onok tuku aparaiei.
6 Roasiret erekapu ak onok aru miäin ra, onok
eposek miäin ra, Anut nukas ätäi keseriar osap
arai.
7 Karauk roasiret ak Anut nuka pak awau orip
orip rawaun kos akan enmaka kämioik jou maun
orip orip sarau eposek miäi. Kiro roasiret usu
oianik, sakau tai raiäi, okon, Anut nukas ak orip
orip awau rawaun sakau arai.
8 Utianik, karauk roasiret ak aka mesin karar
ronkatemoi, ak Anut nuka mekesiraka nurianik,

kon epar ämän rowau utiäi. Ak onok aru miäi.
Anut nukas ak mesin kasak näwäu penuk, sakau
akwarai.
9 Roasiret ak onok aru kesek miäi, Anut nukas
usu aronuk, ak tätäi owaiei. Juda roasiret onok
aru miäi ko amke usu arai, karauk omsau pakan
roasiret onok aru miäi ko ak nais usu arai.
10 Utianik, karauk roasiret ak onok eposek miäi
kiro roasiret Anut nukas ‘ak onok eposek miäi
roasiret’ awareanik, akan enmaka jou näwäu
orip oik maromoi, akan woiaka päurar rawaun
arai. Juda roasiret onok eposek miäi kos amke
ak opok kiro onok eposek keserai, ätäi karauk
omsau pakan roasiret onok eposek miäi ko ak
nais kesewarai.
11 Owon, Anut nukan amukup roasiret erekapu
karar, okon, Juda roasiret pak karauk omsau
pakan roasiret pak erekapu keseriar wasare-
warai.
12 Ak rowe, karauk omsau pakan roasiret ak
Moses nukas Anut nukan sintore ämän arau wa,
utianik, akan woiaka uruas owo onok eposek ra,
owo onok aru ak äpu. Keseria, ak onok aru
mona, Anut nukas ak erekapu aru marai. Juda
roasiret ak Anut nukan sintore ämän orip, ak
nais akan woiaka uruas owo onok eposek ra,
owo onok aru äpu miäi, okon, ak kiro sintore
ämän tainorau wa, onok aru mona, tawa Anut
nukas ak wasarewareanik, aru marai.
13 Rowe, roasiret ak sintore ämän erar raiakas
roiäi, ak Anut nukan amuk opok eposek wa
rawaiei. Utianik, roasiret ak sintore ämän jekur
tainoriäi ak epar Anut nukas ak kon amuk opok
eposek rai äiäi.

14 Karauk omsau pakan roasiret ak Anut nukan
sintore ämän wäpik, utianik, ak onok eposek
kiro sintore ämän nukan äiäu senek keserna rai,
karauk roasiret ak äpu ak akan woiaka uruas
owo onok eposek ra, owo onok aru ra keseraun
äpu mianik, onok eposek maun woiakas weäi.
15 Ak onok eposek miäi kiro ak akan woiaka
uruas Anut nukan sintore ämän owo senek äpu
miäi karauk roasiret ätär mareäi. Keseria, akan
woiaka uruas akan onok aru ra, onok eposek
ra awaronuk, onok eposek maun woiakas weäi.
Kar muti akan ronkatis 'ak onok aru morai'
awareäu. Kesernuk, akan woiaka aru miäu.
Kar muti akan ronkatis awarai 'ak onok eposek
morai.' Keser awaronuk, akan woiaka näu
sareäu.
16 Kar omre päi opok, Anut nukas Krais Jisas
äsimornuk, koianik, kos owo onok roasiret
akan woiaka uru pak ronkat opok pak ämäi
rau kos erekapu wasarewarai. Kiro onokun,
is roasiret 'Anut nukas Krais ak sarwaraun
äsimornuk, kowon', Ämän Eposek awaromoi, is
ätäi 'Ko akan onok wasarewaraun kowai' ämän
awareäim.

Juda roasiret ak akan sintore ämän orip.

17 Utianik, ak Juda roasiret, ak karar karar
sintore ämän mesin akan woiaka epar momoi,
ak nepipirianik, 'ik Anut nukan roasiret,' rai äiäi.
18 Ak äpu Anut nukasar ik owo onok keseraun
äiewon. Ak sintore ämän orip orip ninareäi,
okon, ak owo onok Anut nukan amukup eposek
raiäu ak kiro äpu mianik, onok eposek maun
itok.

19 Okon, ak keser ronkateäi, ‘karauk omsau
pakan roasiret ak amiaka utup roat senek ak
apu äpu wa, ikes ak ätär marau.’ Ak ätäi keser
ronkateäi, ‘ak pututu rai, utianik, ik epar arou
merek opok raum, okon, ikasar kiro roasiret
akan arou senek, apu ätär marau.’
20 Ak keser ronkateäi, ‘kiro roasiret ak ronkat
eposek wäpik, okon, ikes kiro roasiret onok
eposek keseraun ätär marau. Ika tamareäum
roat senek, ikes kiro roasiret iken onok tainoraun
tamarau.’ Ak keser äiäi, ‘ik Anut nukan sintore
ämän orip, okon, ik Anut nukan epar ämän
erekapu äpu miäum, okon, ikes kiro roasiret
mokoit eteinanak senek Anut nukan ämän tama-
raun itok.’
21 Epar, ak karauk roasiret onok eposek maun
tamareäi, ak owon akasar aka aka tamuratäiäu
wa ra? Ak roasiret osap wa päu owau rai
awareäi, utianik, aka osap päu oiäi.
22 Roat ak karauk roat akan asiret pak wa ariäu
rai awareäi, utianik, aka karauk roat akan asiret
pak onok aru me ariai. Ak sät eitek mekesiraka
nuriäi, sinuk, ak sät eitek akan tup owa tonea,
akan osap päu oiäi.
23 Ak Anut nukan sintore ämän ateanik,
nepipiriäi, utianik, ak sintore ämän erekapu wa
tainoriäi, kiro onokun, ak karauk roasiret akan
amiakap Anut memes nuriäi.
24 Anut nukan ämänis keser äiewon, “Ak Juda
roasiret, ak onok aru miäi, okon, karauk omsau
pakan roasiret akas akan onok aru aparianik,
Anut jeje ämän auriäi.” *Aisaia 62:12*
25 Is kar ämän awarom. Ak, Juda roat, ak
Anut nukan sintore ämän erekapu tainorianik,

akan enmak kerau patiriäi*, kiro eposek senes.
Utianik, ak sintore ämän erekapu jekur wa
tainoriäi, onok aru miäi, akan enmak kerau
patiriäi kiro ak Anut nukan amukup roat enmak
kerau patirau wa senek rai.
26 Karauk omsau pakan roat ak akan enmak
kerau wa patiriäi, utianik, ak sintore ämänis
owo onok eposek keseraun äiewon erekapu
tainorna rai, kiro onokus ak Anut nukan amukup
roat ak akan enmak kerau patirin senek.
27 Ak rowe, kar omsau pakan ro kon enip
kerau patirau wa ko onok eposek Anut nukas kon
sintore ämän opok keseraun äiewon tainoriäu,
kos ak Juda roat Anut nukan amukup ämän
orip rai ätär marai, owon, ak Anut nukan ämän
jer wein ate raumoi, ak akan enmak kerau
patiriäi, utianik, ak kiro sintore ämän jekuriar
wa tainoriäi, onok aru miäi.
28 Roat ak ‘ik Juda roat senek ariäum’ rai äiäi,
utianik, kiro ämänis ak Anut nukan roat epar
ätär marau wa. Akan enmak kerau patirin kiro
enmaksau oik opok karar rai, kiro onokus ak
epar Anut nukan roat senes ätär marau wa.
29 Kar ro epar ko kon wou Anut mesin epar
senes mianik, onok eposek miäu, kiro ro Anut
nukan Osou Näus sarenuk, nukasar kon wou uru
onok eposek karar keseraun ronkateäu. Kiro
ses opok, ko epar Anut nukan roasiret akan
pekur orip rau. Ko epar Anut nukan amukup
Juda ro. Utianik, kar ros sintore ämän jer wein
tainorianik, kon enip kerau patiriäu, utianik, ko
sintore ämän erekapu jekur wa tainoriäu, ko
Anut nukan amukup pekur orip wa rau. Kar

inok ros ko Juda ro epar sarenuk, karauk roasiret akas kon enip oik jou wa muriäi, Anut nukasar kon enip oik jou muriäu.

3

1 Keserianik, akas is ätäi keser airaun itok, "Owose ik Juda roasiret ikes karauk omsau pakan roasiret itimwareäum? Ik iken enmak kerau patiriäum kis owose sareikeäu?"

2 Rowe, ikes epar karauk roasiret itimwareäum! Amke Anut nukas kon ämän atap atap, ik Juda roasiret, ikowon. Kos nukan ämän karauk roasiret awaraun ikowon.

3 Kesernuk, owo onok ik opok pewon? Karauk Juda roasiret ak Anut nukan ämän mesin akan woiaka epar mau wa. Ak kon ämän wa tainoriäin. Keserna, kiro onok arus Anut nukan epar ämän oi kureäu ra?

4 Wa senes wa! Ko orip orip kon ämän äiewon kiro epar tainorai. Roasiret erekapu ak sät ämän mona rai, Anut nuka ko sät ämän wa miäu, ko epar ämän karar areäu. Owon, Anut nukan ämänis keser äieu, "O Anut, na owo ämän äiäm roasiret ak roianik, na ro tuku senes äpu musiäi. Roasiret akas nan ämän wasare musianik, epar wa äiena rai, nakasar ak sät ämän miäi ätär maram." *Buk Song 51:4*

5 Ik keser aräun itok ra? "Ik onok aru mota, karauk roasiret Anut ko onok tuku miäu ätär mareäi. Keserianik, iken ronkat ik onok aru mota, Anut nukas ik mesin kasak peanik, usu ikai, kiro onok tuku wa." (Is kiro ämän karauk omnokoupaian roat akas äiäi senek arem.)

6 Utianik, kiro epar wa. Wa senes wa! Anut
nukan onok tuku warnuk rai, tawa roasiret
omnokou opok erekapu kos owose wasarewarai?
7 Karauk roasiret ak keser äiäiei, "Ik sät ämän
mota, kiro Anut nukan enip jou näwäu manai.
Owon, iken sät ämänis Anut nukan epar ämän
amop ätär mareäu. Keseria, Anut nukas owon
ik, Juda roasiret, karauk omsau pakan roasiret
onok aru miäi senek wasareikianik, usu ikiäu?"
8 Keseria, ik keser araun itok ra? "Ik onok aru
mota rai, onok eposek päi." Roasiret sosop ak
isan enim opok ämän momana, isas keser ämän
miäim äiäi. Roasiret ak is mesin keser ämän
äiäi ak sät ämän areäi. Kiro roasiret Anut nukas
tawa ak wasarewareanik, usu näwäu senes arai.

Kar ros orip orip onok eposek wa miäu.

9 Keserianik, ik Juda roasiret karar roasiret
eposek, ik Anut nukan amukup karauk omsau
pakan roasiret itimwareäum ra? Wa senes, wa!
Is kiro ämän meter awaromin. Onok arus ik Juda
roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak
erek orip orip kamoikeäu.
10 Anut nukan ämänis keser äiewon, "Kar ros
orip orip onok eposek wa miäu. Wa senes, wa!
Roasiret ak erekapu onok aru miäi.
11 Kar ros Anut nuka owo senek rau rai jekur
wa ronkateäu. Kar ros ko isanaraun Anut wa
itaneäu.
12 Roasiret erekapu ak Anut mekesiraka nurin.
Ak erekapu aru sarena, Anut nukas ak kon sarau
muraun sare marau senek wa. Kar ros kon jauk
opok onok eposek wa miäu. Epar senes, onok
eposek miäu ro rawau wa. *Buk Song 14:1-3*

13 Roasiret akan oiaksau op up wa sorotoriäi
senek. Ak karauk roasiret onok aru keseraun sät
ämän awareäi. *Buk Song 5:9*
Owo ämän akan oioksau pakas koiäu, kiro
män nukas tukwareäu senek, ak roasiret aru
mareäi. *Buk Song 140:3*
14 Akan oiaksaus orip orip karauk roasiret
sunwarona, ak usu oiäi. *Buk Song 10:7*
15 Ak orip orip roasiret akwarona, meiäun
ronkateäi.
16 Ak omsau erekapu ariemoi, osap erekapu
aru mianik, roasiret woiakati maun keseriäi.
17 Ak roasiret pak woiaka päurar orip rawaun
onok kiro ak äpu wa. *Aisaia 59:7-8*
18 Ak Anut nuka ronkatemoi, kon ämän imine
orip wa tainoriäi." *Buk Song 36:1*
Kiro ämän erekapu Anut nukan sintore ämän
opok rau.
19 Keserianik, ik erekapu äpu inok roasiret ak
Anut nukan sintore ämän kon inkaruru raiäi
kiro sintore ämänis kamwareäu, okon, kar Juda
ros "Is owo onok eposek ra, owo onok aru ra,
kiro is äpu wa," Anut keser aurau senek wa.
Keseria, Anut nukas ik Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret pak erek tawa ik ämän
orip aikai.
20 Owon, kar inok roasir ko sintore ämän
tainoraun sarau momoi, ko Anut nukan amukup
eposek wa rawai. Kiro owon, sintore ämänis ik
onok aru miäumun ätär mukiäu, ik ko tainoraun
sakau wa ikiäu.

Anut nukas roasiret nuka pak tuku rawaun owose sarwarai.

21 Utianik, rusapai Anut nukas roasiret kar
onok awau pakas ik kon amukup tuku rawaun
sare mukowon. Kiro ak kon sintore ämän
tainoriäi pakas wa. Anut nukas ik onok awau
ätär mukowon. Moses pak Anut nukan ämän
roianik, areain roat pak akas kiro onok awau
mesin äiein.
22 Anut nukas Jisas roasiret akan onok aru
pakan imwaraun äsimornuk, kowon. Kesernuk,
inok roasiret ak akan woiaka Jisas Krais mesin
epar mona, Anut nukas ak isan amiap roasiret
tuku rai äiäi, okon, Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret pak ak karar.
23 Owon, roasiret erekapu onok aru miäin. Ak
onok aru miäi, okon, Anut nukas akan enmaka
jou näwäu orip wa oik marai.
24 Roasiret ak Jisas mesin woiaka epar moin,
Anut nuka kon wou näu oripas ak erar sarwar-
nuk, ak kon amukup eposek raiäi äiäu. Krais
Jisas nukas ak mesin meieanik, akan onok aru
jäkäi marowon, okon, Anut nukan amukup ak
rusapai ämän wäpik.
25 Anut nukas Jisas Krais iken onok aru jäkäi
mukaun sare mowon. Kiro onokun, Jisas nuka
roasiret akan amiakap am äpäs opok meiemara,
ik ko mesin iken woiok epar mota, kon karianas
iken onok aru kiro erekapu kau mukowon, okon,
rusapai Anut ik mesin kasak wa pe rau. Kiro
onokun, Anut nukas ko orip orip onok eposek
miäu ätär mukiäu. Meter roasiret ak onok aru
mona, Anut nukas ak kurte wa aru mareäwon.
26 Utianik, ko akan onok aru erekapu
tamkäsirau wa, kiro kon ronkat opok

rau. Utianik, ko kar onok awau keseraun
ronkatewon. Rusapai, Anut nukas ik kurte aru
mukau wa, owon, kos ikenun wouti momoi, Jisas
Krais iken onok aru jäkäi mukaun äsimornuk,
kowaun kume rawon. Kiro onokun, ik äpu Anut
nuka tuku raiäu ro. Keserianik, roasiret ak akan
woiaka Jisas mesin epar moin kiro roasiret Anut
nukasar ak kon amukup tuku raiäi äiäu.

27 Keserianik, owose ikakan enmok jou mau?
Kiro onok ik keserau senek wa. Kiro apu sorwon.
Owo onokus ik Anut nukan amukup eposek
saremun? Kiro iken onok eposek pakas wa. Kiro
sintore ämän tainoriäumun pakas nais wa. Wa
senes, wa! Iken woiok epar miäum onok kis epar
ik kon amukup eposek saremun.

28 Ik erekapu äpu, roasiret akan woiaka epar
miäi kis ak Anut nukan amukup roasiret eposek
raiäi. Ak sintore ämän tainoriäi kiro onok pakas
ak Anut nukan amukup roasiret eposek wa raiäi.

29 Anut ko Juda roasiret akan Anut karar ra?
Ko karauk omsau pakan roasiret akan Anut wa
ra? Wa, ko Juda roasiret pak karauk omsau
pakan roasiret pak erek akan Anut.

30 Anut ko karar, owon, ik äpu kar Anut rawau
wa. Juda roasiret akan woiaka epar maiei Krais
nukas akan onok aru jäkäi maronuk, ak Anut
nukan amukup roasiret eposek raiäi. Karauk
omsau pakan roasiret ak nais akan woiaka epar
maiei, Krais nukas akan onok aru jäkäi maronuk,
ak Anut nukan amukup roasiret eposek raiäi.

31 Kesermoi, iken woiok epar momun kis
sintore ämän oi kuräi ra? Wa senes, wa! Ik
Jisas nukan onok tainorianik, ik sintore ämän

nais jekur tainoriäum.

4

Apraham kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut nukas ko ro eposek auruwon.

1 Roasiret akan woiaka Jisas mesin epar mona,
Anut nukas ak eposek rai äiäu. Keserianik,
Apraham ko ik Juda roasiret iken moniok ik ko
mesin owo äiäm? Ko owosewon?
2 Anut nukas Apraham nukan sarau eposek
aparianik, ko ro eposek äiewon maro, ko nukan
enip jou maun itok. Utianik, Anut nukas kon
sarau eposek aparianik, ko ro eposek äiäu wa,
okon, kiro onokun, ko nukan enip jou mau senek
wa.
3 Owon? Anut nukan ämänis keser äieu,
"Apraham ko kon wou Anut mesin epar mowon,
okon, Anut nukas ko ro eposek äiewon." *Stat 15:6*
4 Ak rowe, kar ro ko kar ron sarau mianik,
aiauk oiäu. Kiro aiauk ko erar owau wa, ko sarau
momara, oiäu.
5 Utianik, kar ro ko kon saraus Anut nukan
amukup eposek wa saräi. Wa, ko kon wou Anut
mesin epar monuk, Anut nukas ko ro eposek
äiäu. Anut nukas kiro ro meter nuka mekesuk
nuriäwon ätäi kon amukup eposek rawaun sare
miäu.
6 Omsau kamwareäwon ro näwäu king-Devit
nukas keseriar äiewon, "Anut nukas roasiret kon
amukup eposek raiäi äianik, ak sintore ämän
tainoriäi mesin wa ronkateäu. Utianik, Anut ko
kiro roasiret eposek awaronuk rai, akan woiaka
erer orip raiäi."

7 Devit nukas keser jer wewon, “Anut nukas
roasiret akan onok aru erekapu jäkäi maromoi,
ämäi maronuk, akan woiaka erer orip raiäi.
8 Näwäu nukas kar ro keser aurai, ‘Is nan onok
aru momon ätäi wa ronkatäm.’ Ko keser aurnuk
rai, kiro ro kon wou näwäu ereriäu.” *Buk Song*
32:1-2

9 Keseria, ik kiro mesin owo äiäm? Kiro
woiaka ereriai onok kiro roat akan enmak kerau
patiriäi akan karar ra? Karauk omsau pakan
roat ak enmak kerau patirau wa kiro akan wa
ra? Wa, akan erek. Owon, ik äpu ik meter Anut
nukan ämänis keser äieu äiemun, “Apraham
kon wou Anut mesin epar mowon, okon, Anut
nukas ko ro eposek äiewon.”
10 Apraham ko owose raunuk, Anut nukas ro
eposek äiewon? Ko kon enip kerau patirwon
ses opok ra, patirau wa opok ra? Anut nukas
Apraham keser wa auruwon, “Amke nan enmat
kerau patiram. Keseria, na isan amiap ro eposek
saräm.” Wa, Apraham kon enip kerau patirau
wa ses opok, Anut nukas ro eposek äiewon.
11 Amke, Anut nukas Apraham ro eposek
äiewon. Rai rai, Apraham kon enip kerau
patirwon. Ko kiro onok keserwon, owon, ko
amke kon wou Anut mesin epar monuk, ko
Anut nukan amukup ro eposek sarewon, ätär
marowon. Keserianik, Apraham ko roat akan
enmak kerau wa patiriäi akan woiaka Anut
mesin epar miäi akan momonaka. Kiro roat
akan woiaka epar moin ak nais Anut nukan
amukup roat eposek saräun itok.
12 Apraham ko nais roat akan enmak kerau

patirin akan woiaka Anut mesin epar moin akan momonaka. Akan enmak kerau patirin mesin Apraham akan momonaka ik keser wa äiäum. Apraham ko kon enip kerau patirau wa opok kon wou epar mowon. Kesernuk, kiro roat ak kon onok tainorianik, akan woiaka Anut mesin epar miäi, kiro mesin epar Apraham ko akan momonaka.

Anut nukas paip keser mowon 'Roasiret akan woiaka epar moin kos imwarai'.

13 Anut nukas Apraham kon askanai pak paip keser marowon, 'Akas omnokou erekapu owaiei'. Utianik, Apraham ko sintore ämän pakas kiro paip owau wa. Kon wou Anut mesin epar monuk, Anut nukas ko ro eposek äiewon, okon, ko kiro owai.
14 Roasiret ak sintore ämän tainorianik, kiro omnokou owaiei maro, Anut nukas kiro paip erar mowo. Roasiret ak sintore ämän tainorianik, kiro omnokou owaiei maro, ak akan woiaka Anut mesin epar miäi, kiro erar me rawoi.
15 Roasiret ak sintore ämän erekapu tainorau senek wa, okon, Anut ak mesin kasak peäu. Sintore ämän rawau wa maro, roasiret ak sintore ämän espäiäu senek wa. Utianik, sintore ämän rau, ik kiro espäiäum.
16 Kesermoi, roasiret akan woiaka Anut mesin epar moin, ak kon paip pakas osap owaiei. Owon, Anut nukas paip marowon, kon wou näu oripas kiro osap erar arai. Apraham nukan askanai erekapu akan woiaka epar moin kiro osap owaiei. Juda roasiret ak Anut nukan sintore

ämän orip ak karar kiro osap wa owaiei. Utianik,
roasiret erekapu ak, Apraham nuka senek, akan
woiaka Anut mesin epar miäi ak nais kiro osap
owaiei. Apraham ko roasiret woiaka epar miäi
akan momonaka.
17 Anut nukan ämänis keser äiewon, "Apra-
ham, is na omsau sosop pakan roasiret erekapu
akan momonaka sare musomin." *Stat 17:5*

Keseria, Anut nukan amukup woiaka epar
moin roasiret ak erekapu Apraham nukan
askanai. Anut nukasar roat meiein ätäi siräi
mareäu. Osap päu wa, kos äienuk, erekapu peäi.
Kesernuk, Apraham kon wou kiro Anut mesin
epar senes me rawon.

18 Apraham ko Anut nukas mokoit sosop nu-
raun mesin wou epar mowon. Ko koiam, okon,
is mokoi wa owam rai ronkatewon. Ko Anut
nukanun karar orip orip wou epar mianik, kume
rawon. Kesernuk, Anut nukas ko omsau sosop
akan roasiret erekapu akan momonaka sare
mowon. Anut nukas meter keser auruwon, "Na
askanai sosop omar oikan pai senek owam." *Stat
15:5*

19 Apraham ko koiam senes, kon woisan 100
siakupai, meiäun rai rawon. Kesermoi, ko
mokoi owau senek wa. Sara nais ko emas
senes mowon ko mokoi owau senek wa, okon,
Apraham nukan ronkat ko mokoi wa owai rai
ronkatewon. Utianik, kon wou Anut mesin epar
mowon kiro utau wa, ko sakau me rawon.
20 Utianik, Apraham ko Anut nukas paip mu-
ruwon mesin ronkat oirorror wa oiäwon. Kon
wou Anut mesin epar mowon utau wa, sakau

me raumara, karauk roasiret akan amiakap Anut
nukan enip jou miäwon.
21 Kon ronkat oirori mau wa, ko äpu Anut
nukas owo onok keseraun paip mowon kon
sakaus kiro onok epar keserai.
22 Keserianik, Anut nukas Apraham nukan
wou epar mowon aparianik, ro eposek auruwon.
Stat 15:6
23 Kiro ämän Anut nukas Apraham ro eposek
auruwon, kiro ko karar isanaraun jer wäu wa.
24 Kiro ämänis ik nais sareikaun jer wein rau.
Iken woiok Anut mesin epar miäum Anut nukas
ik roasiret eposek aikäi. Ko iken Näwäu, Jisas
am äpäs opok meiewon ätäi siräi mowon, okon,
ik ko mesin woiok epar miäum.
25 Anut nukas Jisas karauk roat akan ipiakap
monuk, ko iken onok aru jäkäi mukaun am
äpäs opok meiewon. Kos ik kon amukup eposek
rawaun ko ätäi siräi mowon.

5

Ik Anut nukan amukup roasiret eposek rawam.

1 Keserianik, ik iken woiok epar monuk, Anut
nukan amukup roasiret eposek rawam. Jisas
Krais, iken Näwäu nukas ik Anut nuka pak iken
woiok päurar orip rawaun sare mukowon.
2 Iken woiok epar momun, okon, Krais
nukas ik Anut nuka pak pasar rawaun sare
mukowon, okon, Anut nukas kon wou näu oripas
sareikeanik, jekur kamoikäi. Kesernuk, ik woiok
erer orip keser äiäum, ‘Ik Anut nukas tawa iken
enmok jou orip kämioik mukaun kume raiäum.’

3 Kiro onok karar wa. Epar senes, ik nais usu
owaun mesin woiok erer orip raiäum. Owon, ik
usu outa, iken woiok Anut mesin epar momun,
kiro usus sakau mukiäu.
4 Iken woiok epar momun sakau atomoi, ik
äpu Anut nukas ik onok eposek miäum aikai. Ko
keser aikonuk rai, ik äpu ik woiok erer orip Anut
nukas tawa iken enmok kämioik mukaun kume
rawaun itok.
5 Ik keser kume rauta, iken woiok aru wa miäu.
Owon, Anut nukas kon Osou Näu iken woiok
uru rawaun mukowon. Kiro Osou Näus Anut
nukas kon wous ik mesin epar senes meieäu ätär
mukiäu.

6 Ik äpu Anut nukas kon wous ik mesin
meie rau, owon, ik ko mekesirakap me raumoi,
onok aru mianik, ik ikasar ika ika isaisanatäu
senek warnuk, Krais ko ikenun meiewon. Kiro
omre meter Anut nukas sare mowon opok, ko
meiewon.
7 Roat karar karar, sosop wäpik, ak kar
roasir sintore ämän tainoraun onok eposek miäu
isanaraun kon omoi oianik, meiäi. Utianik,
kar ros orip orip karauk roasiret sarwaraun
onok eposek miäu, karauk akas konun meiäun
ronkateäi.
8 Utianik, ik onok aru me rauta, Krais ko
ikenun meiewon. Kiro onok pakas, Anut nukas
ikenun wous näwäu meieäu ätär mukiäu.

9 Anut nukas Krais äsimornuk, ko kon kar-
ianas iken onok aru erekapu jäkäi mukowon,
okon, ik Anut nukan amukup roasiret eposek
sare mukowon. Keseria, ik epar äpu mom, tawa
Anut nukan kasak päi ses opok, onok aru moin

roasiret usu araurnuk, Krais nukas ik eposek
sareikai.
10 Is keser äiem, owon, meter ik Anut
nukan iwäi jaukut. Utianik, kon mokoi iken
onok aru jäkäi mukaun am äpäs opok meiäun
äsimorowon, okon, ko ätäi ik kon jaukut sare
mukowon. Epar senes, rusapai ik Anut nukan
jaukut senes rauta, kon mokoi ätäi awau rau, kos
ik eposek sareikai.
11 Ko kiro onok karar keserau wa. Ko iken
Näwäu, Jisas Krais äsimornuk, kos ik Anut
nukan jaukut sare mukonuk, ik Anut pak iken
woiok erer orip raiäum, okon, ik Anut nukan
enip jou miäum.

Meiäun onok Adam pakas pewon, awau rawaun onok Krais pakas pewon.

12 Keserianik, ik kiro äpu maun itok, Adam
iken askanai pak Krais, iken Näwäu au roat ori.
Kar ro Adam nukas onok aru onoktoroinuk, kiro
onok omnokou opok erekapu kowon. Keseria,
onok arus meiäun onok imäi kowon. Kiro ron
onok pakas roasiret erekapu meiäiei. Owon, ko
onok aru mowon senek, kiro roasiret erekapu ak
onok aru miäi.
13 Anut nukan sintore ämän päu wa opok, onok
aru okoro omnokou opok rawon. Utianik, sintore
ämän wäpik opok, roasiret onok aru mona, Anut
nukas kiro roasiret kon sintore ämän espäiain
rai awarau wa.
14 Utianik, Adam nukas onok aru mowon ses
opok, koi Moses nukas sintore ämän owon ses
opok roasiret ak erekapu meieäin. Adam ko
meiewon, owon, ko Anut nukan sakau ämän

jekur tainorau wa. Utianik, karauk roasiret ak kiro sakau ämän utau wa, utianik, ak nais meieäin. Ak Adam nukas onok aru mowon pakas meieäin.

Adam ko kar ro tawa kowai kon totok senek. Kiro ro kowai, ko Krais.

15 Utianik, Anut nukas kon wou näu oripas ik erar sareikowon, kiro Adam nukas onok aru mowon senek wa. Owon, kar ro Adam nukas Anut nukan ämän tainorau wa pakas roasiret sosop ak meiein. Utianik, ik epar äpu mom, Anut nukan wou näu oripas erar sareikaun onok, kiro näwäu senes. Ko Jisas Krais äsimornuk, koumoi, roasiret sosop senes sarwarowon.

16 Kar ämän, Adam ko onok aru mowon, okon, Anut nukas kon askanai erekapu wasareware-anik, ak ämän orip äiewon. Utianik, Anut nukan erar sarwaraun onok kiro atap. Kiro ro Krais koianik, ko onok eposek mowon, okon, Anut nukas roasiret sosop sarwarowon. Owon, Adam nukas onok aru monuk, Anut nukas auruwon, “Na nan askanai pak erekapu ämän orip, okon, akan totomaka erekapu meiäiei.” Utianik, Anut nukas roasiret onok aru sosop moin apwareanik, Krais meiewon ronkatemoi, wouti momara, kon wou näu oripas awarowon, “Ak ämän wäpik.”

17 Rowe, kiro epar. Ro kararas kararpai onok aru mowon, okon, meiäun onokus roasiret sosop kamwarowon. Utianik, ätäi rowe, karauk roasiret ak onok eposek mau wa, utianik, rusapai ik epar äpu mom, Anut nukan wou näu oripas erar sareikaun onok, kiro näwäu senes. Ko Jisas Krais äsimornuk, koumoi, roasiret sosop senes sarwarowon. Kos aikiäu, ‘Ak Jisas Krais

pak pasar raumoi, isan amiap eposek raianik,
is pak orip orip awau raumoi, karauk roasiret
kamwaraiei.”
18 Keserianik, is awaromin, ro kararas kararpai
onok aru mowon, okon, Anut nukas ‘roasiret
erekapu ämän orip, okon, akan totomaka
meiäiei’ awarowon. Kiro onok senek, ro kararas
onok eposek kararpai mowon, okon, kiro onokus
Anut nukas roasiret akan onok aru jäkäi mar-
ianik, erekapu awarowon, ‘Ak ämän wäpik.’
Kesernuk, ak Anut nuka pak orip orip awau
rawaun itok.
19 Owon, Adam nukas Anut nukan ämän
tainorau wa, okon, roasiret sosop ak onok aru
miäi roasiret sarein. Utianik, Krais nukas Anut
nukan ämän jekur tainorwon, okon, kiro onokus
roasiret sosop ak Anut nukan amukup eposek
sarein.
20 Anut nukas owon Moses kon sintore ämän
nuruwon? Sintore ämän penuk, roasiret ak kiro
sintore ämän orip orip espäina, kiro sintore
ämänis ak onok aru sosop miäi ätär mareäuwon.
Utianik, roasiret onok aru sosop senes mona,
Anut nukas kon wou näu oripas ak akan onok
aru itimwaraun sarwareäwon. Kos ak eposek
senes sarwareäwon.
21 Roasiret akas onok aru mona, meiäun
onokus ak sakau kamwareäwon. Utianik,
Anut nukas kon wou näu oripas roasiret
sarwareäwon. Kesermoi, ak kon amukup
eposek raiäi, okon, kon onok eposekus roasiret
kamwareäu. Iken Näwäu, Jisas Krais nukas iken
onok aru pakan imäikowon, okon, ik roasiret
Anut nuka pak orip orip awau rawam.

6

Ik onok aru mianik, meiäm, utianik, ik Krais pak pasar raianik, awau rawam.

1 Keserianik, ik owo ämän äiäm? Akan ronkat ik onok aru keseriar me rauta, Anut nukas kon wou näu oripas ik ätäi ätäi sareikaun ätär mukai ra?

2 Wa senes, wa! Ak kesek ronkat owau senek wa. Ik woiok epar momun roasiret, iken onok aru erekapu utomun, kiro meiein roat ak ätäi onok aru wa miäi senek. Kesermoi, ik ätäi ätäi onok aru wa me rawam.

3 Ak kiro onok mesin ronkatewe. Ak kiro tamkäswarowon ra? Ik Krais Jisas mesin woiok epar mota, roat akas ik an jomukona*, ik Krais Jisas pak pasarmun. Kiro ses opok, ik ko pak meiemun senek.

4 Keserta, kiro epar. Krais meienuk, karauk roat akas ko up kurein. Keserianik, ik an jomukoin ses opok, kar ros ik an inkaruru mukowon. Kiro onokus ik meiemun, roat akas ik ko pak up kureikoin senek. Keserianik, iken momonek, Anut nukas kon sakau näwäus Krais meiewon ätäi siräi mowon senek, ik nais ko pak meieta, Anut nukas ätäi siräike monuk, awau raianik, apu awau senes tainoraun itok.

5 Krais ko meiewon senek, ik nais ko pak pasar raumoi, meiemun, okon, ik äpu ko ätäi siräiewon senek, ik nais ko pak ätäi siräimun.

6 Meter ik onok aru miäumun roasiret. Utianik, ik äpu, ik Krais nuka pak am äpäs opok meieta, Anut nukas kiro iken onok aru utaun sakau ikowon. Keseria, iken onok arus iken woiok uru raianik, ik ätäi wa sakau kamoikai.

Ik kiro onok aru nukan sarau ätäi wa mau.
Ik rusapai kiro onok aru nukan inkaruru wa
raiäum.
7 Keseria, inok roasir ko Krais pak meiewon,
kiro roasir ko onok arus sakau wa kamäi,
okon, kiro roasir ko Anut nukan amukup eposek
rawaun itok.
8 Ak kiro ronkatewe, ik Krais pak meieta rai, ik
epar äpu, ik ko pak pasar raumoi, awau rawam.
9 Krais ko meiemara, ätäi siräiwon, okon, ik
äpu ko ätäi wa meiäi. Rusapai, meiäun onokus
ko ätäi wa kameäu.
10 Owon, Krais ko kararpai meiewon, okon,
epar senes, onok aru nukan sakaus ko kämäun
senek wa. Utianik, rusapai ko awau raianik,
Anut nukan wou ereraun sarau mora.
11 Kiro onok senek, ak aka mesin keser
ronkatewe, “Ik nais meiemun senek, okon, onok
aru kon sakaus ik ätäi kamoikau senek wa.” Ak
akasar äpu maiei, Anut nukas Krais Jisas awau
rawaun siräi mowon, okon, ak keser ronkatewe,
“Jisas nuka awau raianik, Anut nukan wou
ereraun sarau mora senek, ik nais kir keseram.”
12 Keserianik, ak okoro omnokou pakan onok
aru inikerna, kos akan enmaksau wa kämäi. Ak
kiro onok wa keserna, ak akan enmaksau nepiri-
raun orip orip ronkateanik, onok aru maiei. Ak
onok aru maun ronkat kiro utowe.
13 Akan enmaksau kar onok aru maun wa
nuruwe. Akan enmaksaus karauk onok aru
wa mau. Utianik, akan enmaksau kiro Anut
karar nuraiei. Ak roat meieanik, ätäi awau rai
senek keser rawe. Akan ipiaka, isiaka, ronkat,
enmaksau erekapu onok eposek karar maun
Anut nuraiei.

14 Onok arus kiro akan kamwareäu ro senek
wa rawai. Owon, ak sintore ämän nukan
inkaruru rawau wa. Rusapai Anut nukas wou
näu oripas ak sarwareäu, okon, ak kon amukup
eposek raianik, kon inkaruru rai.

Ik onok eposek nukan sarau roasiret rawau.

15 Kesermoi, ik owosäm? Ik sintore ämän
nukan inkaruru rawau wa. Anut nukas kon wou
näu oripas sareikowon, okon, ik kon inkaruru
raum. Keseria, ik ätäi onok aru me rawam ra?
Wa senes, wa!
16 Ak äpu akasar akan enmaksau kar ro nuri-
anik, kon ämän tainoraiei, ko akan kamwaraun
ro näwäu rawai. Ak akan enmaksau onok
aru maun nuraiei ra, ak akan enmaksau Anut
nukan ämän tainoraun nuraiei ra? Onok arus
ak kamwarai, kiro ak erekapu meiemana, ep wa
koseriäu, orip orip jereäu opok naiei. Utianik, ak
Anut nukan ämän tainoraiei, kos ak onok eposek
maun sakau arai.
17 Meter ak onok aru nukan sarau roasiret,
onok arus ak kamwareäwon, utianik, rusapai
Anut nukas kon roat kon ämän tamaraun
äsimwaronuk, akan ronkatis kon ämän erekapu
tainoriäi, okon, ak Anut ‘pere’ auraiei.
18 Anut nukas ak onok aru pakan imwaronuk,
ak kon sarau roasiret sareanik, onok eposek
miäi.
19 Is sarau roat pak akan kamwareäi roat
omnokou opok rai mesin awarom, owon, ak
kiro omnokou pakan onok äpu. Meter ak akan
enmaksau sapum onok sosop mianik, karauk
onok aru senes maun nurin. Ak kiro onok
keseriäin, Anut nukan sintore ämän erekapu

espäiein. Rusapai, ak akan enmaksau Jisas
nukan onok eposek tainoraun nuruwe. Keserna,
ak Anut nuka senek eposek, ukun wäpik saräiei.
20 Meter ak onok aru nukan sarau roasiret
raiäin. Onok eposek nukas ak wa kamware
raiäwon, okon, ak onok eposek maun wa
ronkateäin.
21 Ak meter onok aru miäin. Rusapai kiro
onok aru miäin ätäi ronkatemoi, oiorak neäu.
Kiro onok aru miäin kis ak sarwareäwon ra?
Wa senes, wa! Kiro onok aru miäinus roasiret
erekapu aru maronuk, ep wa koseriäu, orip orip
jereäu opok kurwarai.
22 Utianik, rusapai onok arus ak kamwarau
wa. Anut nukas ak imwaronuk, rusapai ak kon
sarau roasiret senes rai. Kos karar ak owose
rawaun awareäu. Ak onok eposek miäi kis ak
sarwarnuk, ak Anut nuka senek eposek ukun
wäpik saräiei. Kiro onok pakas ak Anut nuka
pak orip orip awau rawaiei.
23 Keserianik, roat onok aru miäi, kiro onok
arus ak ep wa koseriäu nukan apu opok mareäu.
Utianik, roasiret ak iken Näwäu, Krais Jisas pak
pasar rauna, Anut nukas kon wou näu oripas
ak sarwareanik, ak orip orip awau rawaun apu
opok mareäu.

7

Ouratäiäun sintore ämän.

1 O jaiat, is ak kar ämän awarom. Ik sin-
tore ämän inkaruru rawau wa, ik Anut nukas
sareikonuk, raum ätär maraurim. Ak erekapu
sintore ämän nukan onok kiro aka jekur äpu,

okon, ak äpu roasiret omnokou opok rauna, kiro
sintore ämänis kamwareäu.
2 Is kar ämän kiro epar ätär maraun awaram.
Sintore ämänis keser äieu, “Asir ko kar ro
owai kon komu raunuk, ko kon komunuri jekur
rawai.” Utianik, kon komu meienuk rai, kos
ko pak pasarau wa. Keseria, ouratäiäin sintore
ämänis ko kumäu wa, ko kar ro awau owaun
itok.
3 Utianik, kiro asir ko kon komu raunukar, kar
ro owai kiro asir ko ouratäiäin sintore ämän
itimornuk, roasiret akas ko sapum onok mou
äiäi. Utianik, kon komu meienuk rai, kiro asir
ko ouratäiäin sintore ämänis kumäu wa, ko kon
komu pak pasar rawau wa. Kesermoi, ko kar ro
owai ko sapum onok mau wa.

4 Kiro onok senek, jaiat, Anut nukas ak
imwaronuk, ak kiro sintore ämän ko Moses
nuruwon pak wa pasar rai. Krais nuka am äpäs
opok meienuk, ak nais ko pak meiein senek,
okon, rusapai, ak sintore ämän nukan inkaruru
rawau wa, ak kar ron inkaruru rai. Kiro ro ko
Jisas Krais, ko ätäi siräiewon ak kon roasiret.
Keseria, ik Krais nukan roasiret raumoi, Anut
nukan wou ereraun karar sarau miäum.
5 Meter ik iken enmaksau nepipiraun karar
ronkateanik, onok aru miäumun. Sintore
ämänis keser äiewon, “Ak kiro onok keserwe.
Ak kiro onok wa keserau.” Keser aikonuk,
iken woiok siräi mukonuk, ik onok aru maun
ronkateäumun. Keseria, ik onok aru miäumun
kis ik erekapu ep wa koseriäu nukan apu opok
mukiäu.
6 Utianik, rusapai ik kiro sintore ämän nukan
inkaruru rawau wa. Ik meiemun senek, okon,

kiro sintore ämänis ik meter kamoikowon, rusapai kis ik kamoikau wa. Keserianik, rusapai ik Anut nukan sarau muram. Epar, meter ik sintore ämän jer wein rau tainorianik, kon sarau muraun keseriäumun. Utianik, rusapai Anut nukan Osou Näus ik sareikonuk, ik apu awau pakas kon sarau eposek muram.

Roasiret ak sintore ämän roianik, onok aru miäi.

7 Ik keser owo äiäm? "Sintore ämän kiro aru" äiäm ra? Wa senes, wa! Utianik, sintore ämänis ik onok aru miäum ätär mukiäu, okon, sintore ämän kiro eposek. Anut nukas ik sintore ämän ikau wa maro, is karauk onok kesermin kiro onok aru is äpu wa. Is meter karauk roat akan osap owaun woias weäimin opok, is onok aru miäim kiro äpu wa. Utianik, kar sintore ämänis keser äiewon, "Na karauk roasiret akan osap owaun wa wousarau." *Kisim Bek 20:17*

8 Keser äienuk, onok aru isan woi uru rau kos kiro sintore ämän pakas is karauk roasiret akan osap owaun orip orip ronkateanik, onok aru maun keseriäim. Kesermoi, sintore ämän rawau wa maro, onok aru iken woiok uru rau, ko siräiäun sakau wäpik. Ko meiewon senek.

9-11 Meter is sintore ämän äpu wa opok, isan ronkat is Anut nukan amukup ro eposek raim rai äiäim. Utianik, rusapai is sintore ämän äpu, okon, onok aru isan woi uru rau ko siräianik, is kiro sintore ämän espäimin, okon, is äpu is Anut nukan amukup ro eposek wa. Anut nukas kiro sintore ämän is kon amukup eposek awau rawaun irowon, utianik, kiro sintore ämänis is kon amukup eposek wa, is meiemin senek ätär

murowon, okon, onok aru isan woi uru rau
kos kiro sintore ämänis sätäiromoi, is kar apu
pakas Anut nuka rawa potaun airowon, okon,
kiro onokus is Anut nukan amukup eposek wa,
is meiemin senek keseirwon.
12 Keserianik, sintore ämänis Anut nuka owo
senek rau ätär mukiäu, okon, sintore ämän kiro
eposek senes. Owo onok Anut nukas kon sintore
ämän pakas ik keseraun aikiäu, kiro nais eposek
senes. Epar, kiro eposek senes, ik sareikeäu.
13 Keseria, is owo äiäm? "Kiro osap eposekus is
meiäun rai keseriäu ra?" Wa senes, wa! Utianik,
onok aru isan woi uru rau kos sintore ämän
pakas is Anut pak raimin pakan imäirowon, is
meiemin senek raiäim. Anut nukas sintore ämän
ik sareikaun ikowon, utianik, onok arus is aru
muroin. Kiro onokus, Anut nukas isan onok aru
miäimin kiro aru senes ätär murowon.

Onok arus roasiret akan ronkat aru mareäu.

14 Ik äpu Anut nukan Osou Näus kiro sintore
ämän ikowon. Utianik, is omnokoupaian ro,
okon, is ätäi ätäi onok aru miäim. Onok arus is
kameironuk, is kon sarau ro (slev*) senek raim.
15 Is owo onok keseriäim, kiro owon keseriäim
is äpu wa. Is onok eposek keseraun ronkateäim,
kiro onok is wa keseriäim. Owo onok aru iro
wa keseraun ronkateäim, kiro onok is orip orip
keseriäim.
16 Keseria, karauk ses opok, is onok aru wa
maun ronkateäim, is kiro onok miäim. Kiro
onokus is sintore ämän eposek ronkateäim ätär
muriäu.
17 Keserianik, is keser äiem, isakasar onok aru
wa keseriäim. Onok aru isan woi uru rau kos
kiro onok aru keseriäu.

18 Rowe, is äpu kiro epar senes. Isakasar kar
onok eposek mau senek wa. Is omnokoupa-
ian ro, okon, onok eposek maun ronkateanik,
isakasar isan sakaus tainorau senek wa.
19 Owon, is onok eposek keseraun ronkateäim,
kiro is wa keseriäim. Owo onok aru wa keseraun
ronkateäim, kiro is keseriäim.
20 Keserianik, onok aru wa maun ronkateäim,
kiro onok aru keserita rai, kiro onok isakasar wa
keseriäim, wa, onok aru isan woi uru rau kos
kiro keseriäu.
21 Keserianik, rusapai is kiro onok äpu mom.
Is owo onok eposek keseraun ronkateanik, kiro
keseraun ronkateäim, kiro wa keseriäim. Is orip
orip onok aru miäim.
22-23 Epar, Anut nukan sintore ämän tainoraun
mesin isan woi ereru, utianik, kar sintore ämän
aru isan woi uru raianik, kos is owo onok
keseraun kameiriäu. Kiro, onok aru nukan
sintore ämän. Keseria, isan ronkatis kiro sintore
ämän aru isan woi uru rau pak iwäi morair.
Kiro sintore ämän aru isan woi uru rawos,
is itimoriäu, okon, is isan ronkat eposek wa
tainoriäim. Is kiro sintore ämän arus kon
karapus owa kureire rau.
24 O, is ro wopur orip. Is onok aru orip,
okon, is meiäurim, Anut pak orip orip wa
rawam. Keserita, inok ros is kiro onok aru pakan
imäiraun itok?
25 Rowe, Anut nukas ik kiro onok aru
pakan imäikiäu. Ko iken Näwäu, Jisas Krais
äsimornuk, kos ik sareikeäu, okon, is Anut ‘Pere’
aurim.
Kesermoi, is keser äiem, isan ronkatis is
kon sarau ro (slev) senek, Anut nukan sintore

ämän eposek tainoraun keseriäim, utianik, isan enimsaus onok aru nukan sintore ämän isan woi uru rau nukan sarau ro (slev) senek, kon onok aru tainoriäu.

8

Krais nukas onok aru jäkäi mukianik, Anut nukan Osou Näu ikowon.

1-2 Rusapai, inok roasir ko Krais Jisas pak pasar rau, Anut nukas kiro roasir "Isan amiap na ämän orip, okon, is na aru musam", keser wa aurai, owon, ik Krais Jisas pak pasar raum, okon, Anut nukan Osou Näus ik apu awau ätär mukiäu. Meter ik meiäun onok aru nukan apu opok raianik, ik Anut siakup rawau wa. Meiäun onok pak onok aru pak awas ik kamoikeäir. Utianik, Anut nukan Osou Näus kiro onok aru oirori awan sakau itimwateanik, ik ätäi Anut nuka pak awau rawaun imäikowon.

3 Rowe, sintore ämän kos ik onok aru pakan imäikaun ko sakau wäpik. Owon, kiro onok aru iken woiok uru rau sakau senes. Utianik, Anut nukas ik apu awau pakas sareikowon. Ko kon mokoi äsimornuk, okoro omnokou opok kowon. Ko ro ik senek kowon, utianik, kon onok kiro karauk roat onok aru miäi senek wa. Kar onok aru kon wou uru rawau wa. Anut nukas kon mokoi äsimornuk, iken onok aru erekapu kau mukaun meiewon. Keserianik, Jisas nukas iken omoi ounuk, Anut nukas kon mokoi, auruwon, "Isan amiap na ämän orip, okon, is na aru musam." Okon, Anut nukas Jisas tätäi nuruwon.

4 Ko kiro onok kesernuk, onok aru iken woiok uru rau ik wa tainorau, ik Anut nukan Osou Näu

nukan onok tainori rawau. Ik keserta rai, Anut
nukan sintore ämän nukas äiewon senek ik kon
onok eposek erekapu tainoraun itok.

5 Karauk roasiret ak kiro onok aru akan
woiaka uru rau tainorianik, akan enmaksau
nepipiraun karar ronkateäi. Utianik, karauk
roasiret ak Anut nukan Osou Näu tainori-
anik, kiro Osou Näu nukan wou ereraun karar
ronkateanik, ak kon apu tainoriäi.

6 Kar ro ko kon ronkat onok arus kamenuk rai,
kiro ro ko Anut pak wa rawai, ko meiäi. Utianik,
kar ro ko kon ronkat Anut nukan Osou Näus
kamenuk rai, ko Anut pak wou päurar orip awau
rawai.

7 Kiro owon, kiro onok epar senes, onok arus
kiro ron ronkat kamäi kiro ro ko Anut nukan
iwäi jauk. Owon, ko Anut nukan sintore ämän
wa tainoriäu. Epar, ko sakau wäpik, okon, Anut
nukan sintore ämän tainorau senek wa.

8 Roasiret onok arus kamwareäu akas kar
onok Anut nukan wou ak mesin ereraun keserau
senek itok wa.

9 Utianik, ak woiaka epar moin roasiret, onok
aru akan woiaka uru rawos, ak wa kamwareäu.
Anut nukan Osou Näus ak kamwareäu. Osou
Näu akan woiaka uru rau. Kiro epar senes,
utianik, inok roasir Osou Näu kiro Krais nukas
äsimorowon kiro kon wou uru wa raunuk rai,
ko Krais nukan roasir wa.

10 Ak Krais pak pasar rauna, Osou Näu akan
woiaka uru rau kos kamwareäu. Epar senes, ik
äpu ik onok aru momun, okon, iken enmoksau
meiäiei, utianik, iken totomok awau rawaiei.
Owon, Anut nukas ik kon amukup eposek aikiäu.

11 Krais ko meiewon, Anut nukas ätäi siräi

mowon. Keseria, Anut nukan Osou Näu akan woiaka uru raunuk rai, ak meiäiei, kos ak ätäi awau rawaun siräiware mai. Ko kiro onok keserai, owon, Anut nukan Osou Näus rusapai akan woiaka uru rau.

12 O jaiat, kesermoi, Anut nukas ik eposek sareikowon, okon, ik ko pak amuk orip. Osou Näus ik owo onok keseraun aikiäu, kiro tainoram. Ik iken enmoksau nepipiraun onok aru wa mam.
13 Owon, ak kiro onok aru akan woiaka uru rau tainorianik, onok aru orip orip miäi, ak meiäiei, ak Anut pak wa rawaiei. Utianik, Anut nukan Osou Näus sarwarnuk, ak onok aru miäi utona rai, kiro epar ak orip orip Anut pak awau rawaiei.

14 Owon, roasiret ak Anut nukan Osou Näu nukan ämän tainoriäi, kiro roasiret ak Anut nukan mokoi asinakut.
15 Meter ak onok aru nukan sarau roasiret raiäi, Anut nukas ak aru maraurnuk, imineäin. Rusapai, Osou Näus akan woiaka uru raunuk, ak Anut imineäi ra? Wa senes, wa. Kiro Osou Näus ik Anut nukan mokoit sare mukonuk, ik Anut aurianik, keser auriäum, “O Momonek, iken Momonek.”
16 Ik keser aurta, Osou Näu iken woiok uru rawos, ätäi keser aikiäu, “Epar, ak Anut nukan mokoit.”
17 Ik Anut nukan mokoit tuku rauta rai, tawa kon osap eposek kon mokoit araun sare marowon rau ikai. Ko kiro osap ikianik, ik Krais nuka pak enmok jou orip ikai. Epar, Krais nuka usu owon senek, ik nais kir usu outa rai, ik tawa ko pak omar oik enmok jou orip eposek rawam.

Tawa ik omar oik Anut nuka pak eposek rawam.

18 Rusapai, ik usu ouram, utianik, is kiro mesin
ekep wa ronkatem, owon, is äpu kiro epar, tawa
kiro usu wa owam, ik Anut nukas osap eposek
pak enmok jou orip ikai. Kiro osap eposek senes.
19 Anut nukas omnokou pakan osap erekapu
ate mowon ak woiaka erer orip raumoi, kon
mokoit amop maraun rai kume rai.
20 Meter Adam nukas onok aru monuk, Anut
nukas kon ronkatis osap erekapu ate mowon
kiro sunawareanik, usu arowon, okon, kiro osap
Anut nukas meter eposek päun ronkatewon
senek, päu wa. Kiro osap akararnak akan
ronkatis wa aru sarein. Utianik, kiro Anut
nukasar aru maraun ronkatewon. Kesernuk, ko
tawa ätäi ak opok onok eposek maun kume rai.
21 Anut nukan ronkat osap erekapu ate mowon
kiro tawa wa aru maiei, wa meiäiei. Ak Anut
nukan mokoit pak enmaka jou orip eposek
rawaiei. Kiro ses opokar, Anut nukas kiro
osap erekapu ak pak eposek rawaun imwaraun
kowai. Ak ätäi onok aru nukan inkaruru kon
sarau roat senek wa rawaiei.
22 Ik äpu omnokou pakan osap meter Anut
nukas ate mowon kos sunawaronuk, ak erekapu
tätäi orip rai rai, koi rusa nais rai. Kiro osap ak
kar asir mokoi an jowaun tätäi näwäu oianik,
pioriäu senek, keseriar rai.
23 Rowe, kiro osap karar tätäi orip rawau wa,
ik nais iken woiok uru tätäi orip raum. Anut
nukas ik osap ikaun paip mowon kiro amke kon
Osou Näu ikowon. Keseria, iken woiok uruas
tätäi oi rauta rauta, kos ik kon mokoit senes

imäikaun woiok erer orip kume raum. Kiro ses
opok, kos iken enmoksau ätäi awau mukai.
24 Anut nukas ik iken onok aru pakan
imäikowon, okon, ik kiro mesin woiok erer orip
kume rawaun itok. Utianik, ik osap apariäum,
ik ätäi kiro osap aparaun rai wa kume rawam.
Owon, ik äpu kar roasir ko osap orip, ko kiro
osap owaun ätäi wa kume rawai.
25 Utianik, ik osap rusapai owau wa kiro kume
raiäum. Ik sakau tai raianik, kiro osap owaun
woiok päurar orip kume raiäum.
26 Utianik, usu kounuk, ik sakau tai rawaun
sakau wäpik. Keserta, Osou Näus iken woiok
uru raianik, sareikeäu. Owon, Anut nukas ik
sareikaun owo onok keseraun auram kiro ik äpu
wa. Utianik, kiro ses opok, Osou Näu nukasar
ik mesin Anut nik muriäu. Ko iken woiok
uru raianik, tätäi orip senek Anut auriäu. Kon
ämän Anut auriäu kiro ikes iken omnokou pakan
ämänis mau senek wa.
27 Anut nukas iken woiok uru owo senek
ko aparmara, ko nais Osou Näu nukan ronkat
erekapu äpu. Keseria, Osou Näus Anut nukan
ronkat tainormoi, Anut nukan roasiret sarwa-
raun Anut nuka pak areäu.
28 Ik epar äpu mom, inok roasiret akan
woiakas Anut mesin meiein, owo onok ak opok
peäu, eposek ra, aru ra, Anut nukas ak sar-
wareäu, kiro onok tawa eposek senes penuk,
aparaiei. Kiro roasiret Anut nukasar kon ronkat
tainoraun meter urwarowon.
29 Ik äpu meter ko osap okoro omnokou opok
ate mau wa opok, kon roasiret inokot ko äpu
marowon. Kiro roasiret ko meter äpu marowon,

ak kon mokoi Jisas nuka senek saräun sare
marowon. Keseria, Jisas ko kiro roasiret sosop
akan aunaka rawai.
30 Anut nukasar kiro roasiret ak kon mokoit
senek saräun sare marowon, kosar kiro roasiret
akan woiaka ko mesin epar maun urwarowon.
Anut nukas ätäi kiro woiaka epar moin roasiret
nukan amukup eposek rawaun sare marowon.
Kiro roasiret ak nukan amukup eposek rai, tawa
omar oik kos ak enmaksau awau aronuk, ak ko
pak enmaka jou orip rawaiei.

Krais Jisas nukas Anut ko ik mesin kon wous meiewon ätär mukiäu.

31 Keserianik, ik kiro onok mesin owo äiäm?
Anut nukas ik sareikaun raunuk rai, inokos ik
itimoikaun itok? Kar ros ik itimoikau senek wa.
32 Epar senes, Anut nukas kon Mokoi senes
tämurau wa. Ko kon mokoi okoro omnokou
opok äsimorianik, karauk roat akan ipiakap
monuk, akas ko am äpäs opok wena, meiemara,
ik iken onok aru pakan erekapu kau mukowon.
Kesernuk, ko kon Mokoi ikowon, okon, ik epar
äpu mom, ik karauk osap wäpik rauta, kos kiro
osap kon wou näu oripas erar ikai.
33 Anut nukas ik kon roasiret sare mukowon.
Kesernuk, inokos Anut ik mesin keser aurai,
“Kiro roasir ko ämän orip”? Kar ros keser aurau
senek wa. Owon, Anut nukas iken onok aru
erekapu jäkäi mukowon, ik kon amukup eposek
raum.
34 Inokos Anut ik mesin keser aurai, “Kiro
roasir ko onok aru mowon, okon, nas ko aru
maram”? Kar ros keser aurau senek wa. Wa
senes, wa. Owon, Krais Jisas ko ik mesin

meiewon, ik iken onok aru pakan erekapu kau
mukowon. Kiro karar wa, ko meiemara, ätäi
siräiewon. Rusapai ko Anut nukan ipou näu
kaima raumoi, ik sareikaun Anut aurura.
35 Krais ko ikenun wous meiewon, okon, ik ko
pak pasar raum. Kar ros ik inäi mukaun senek
itok wa. Ko orip orip ikenun wous meie raiäu. Ik
usu owam, kiro usus ik Krais pakan inäi mukaun
itok ra? Wa senes, wa. Onok aru ik opok kounuk,
ik tätäi owam, kis ik inäi mukai ra? Wa senes,
wa. Ik iken woiok Krais mesin epar momun,
okon, karauk roasiret akas ik aru mukaiei, kiro
onokus ik inäi mukai ra? Wa senes, wa. Ik
o wäpik ra, omjo wäpik ra, kar osapus ik aru
mukai ra, kar ros ik siräpis iwokonuk, meiäm,
kiro onokus ik inäi mukai ra? Wa senes, wa.
36 Anut nukan buk opok jer keser rau, "Ik nan
roasiret, okon, karauk roasiret na sauk musoin,
akas orip orip ik keser aikiai, 'Ik ak akwarota,
meiäiei.' Akan ronkatis ik opur we jeäi senek,
okon, ak ik iwokauriäi." *Buk Song 44:22*
37 Utianik, kiro onok erekapu Krais nukas kon
wous ikenun meiewon tämurau senek wa. Owo
onok ik opok penuk, ik marai erekapu itimoram.
Owon, Krais ikenun wous meieanik, ik mesin
meiewon, okon, ko ik orip orip sareikaun rau.
Kar osapus ik itimoikau senek wa.
38-39 Kiro owon, is ronkat oiroror wäpik, is
epar senes äpu miäim, ik meiäm ra, awau
rawam ra, kar osapus ik Krais pak pasar raum
wa inäi mukai. Anut nukan sarau eitek ra,
karauk eitek aru näunäu (Satan senek) ra, akas
Krais ikenun wous meieäu tämurau senek wa.
Tawa päiei onokus ra, rusapaian onok ra, kis ik

inäi mukau senek wa. Onok sakau mim senekus ik aru mukai, kis nais ik inäi mukau senek wa. Ik omar oik tonam ra, omnokou uru nam ra, Krais kiro opok nais ik sareikai. Epar, kar osap ra, roasir ra, Anut nukas ate mowon akas ik Anut nukas kon wous ikenun meiewon ätär mukaun tämurau senek wa. Owon, ko iken Näwäu, Krais Jisas ik sareikaun äsimorowon. Kiro ses opok, kon wous ikenun meiewon ätär mukowon.

9

Meter Anut nukas Juda roasiret nukan senes sare marowon.

1 Is kar ämän awaraurim. Is Krais pak pasar raim. Kesermoi, is epar ämän awarom. Is sät ämän awarau wa. Isan ronkat kiro Anut nukan Osou Näus kameäu, okon, kiro ronkatis airiäu is sät ämän awarau wa.

2 Isan woi usu näwäu saremoi, tätäiru. Juda roasiret sosop senes, Krais ko akan onok aru pakan imwaraun kowon, akas ko sumkäinein. Ak isan jaiat, okon, isan woi aru mou.

3 Epar, ak isan omnokoupaian tupsiu. Isan ronkat is ak sarwaraun Anut keser aurita, “Na is emeiram, isan jaiat akas isan omoi owaiei. Keserta, is Krais pakan inäiäm.”

4 Ak Juda roasiret mesin ronkatewe. Akan kar enmaka Israel* roasiret. Anut nukas kon mokoit senes rawaun sare marowon. Ko meter kon arou näwäu ätär maronuk, ak äpu ko ak pak rawon. Kos kiro roasiret pak paip atap atap mowon. Anut nukas Moses pakas kon sintore ämän arowon. Kos nuka jekur jou maraun onok ätär marowon. Anut nukas ätäi ätäi ak sarwaraun epar ämän mowon.

5 Kiro roasiret iken momonokot pakas pein.
Krais nuka ko ro senek kiro tupsiu pakas pewon.
Utianik, ak kiro roasiret apwarwe, akas Krais
sumkäinein. Utianik, Krais ko Anut, kos osap
erekapu kameäu, okon, ik kon enip orip orip jou
murau. Epar.

6 Isan jaiat, Krais nukas akan onok aru pakan
imwaraun kowon, akas ko sumkäinein, utianik,
akan onok kis Anut nukas Apraham pak paip
erar mowon ätär mukau wa. Is Israel roasiret
mesin awaroita rai, is Jekop nukan tupsiu
erekapu mesin awarau wa.

7 Is Apraham nukan tupsiu awaroita rai,
is nukan omnokou pakan mokoit mesin awa-
rau wa. Is kiro woiaka epar moin roasiret
Anut nukas Israel roasiret enip areäu mesin
awareäim. Rowe, kiro ämän Anut nukas Apra-
ham auruwon, "Aisak pakas karar nan mokoit
senes päiei." *Stat 21:12*

8 Keseria, Apraham nukan omnokou pakan
tupsiu erekapu ak Anut nukan mokoit wa.
Anut nukan amukup roasiret ak kiro paip Anut
nukasar Apraham pak mowon pakas pein kiro
roasiret ak epar Apraham nukan tupsiu senes.

9 Ik äpu kiro epar senes, owon, Anut nukas
Apraham epar ämän keser auruwon, "Kar omre,
kiro isakasar sare momin opok, is ätäi peita, Sara
ko mokoi mai." *Stat 18:10*

Kiro onokun, ik äpu Ismael nukan tupsiu ak
Apraham nukan mokoit senes wa.

10 Kiro onok karar wa, Apraham nukan mokoi
Aisak kon wau Rebeka ori raianik, ko mokoi
oirori owon. Ak kiro onok nais ronkatewe.

11 Kiro onok kesek, Iso Jekob ori au päu wa
opok, kiro mokoit ori au onok eposek ra, onok
aru ra, mau wa opok, Anut nukas kon epar ämän
Apraham auruwon kiro tainormoi, kar mokoi
nukan senes sare mowon, kar mokoi nukan sare
mau wa.
12 Anut nukas kiro mokoit orien sarau owo
senek moirin aparianik, inok sarau eposek
mowon mesin sare murau wa. Wa, kon ronkati-
sar inok mokoi nukan tuku sare mowon. Ik
kiro äpu owon, Rebeka ko kiro mokoi oirori mau
wa opok, Anut nukas keser auruwon, "Nan urek
mokoi nukas amakun sarau ro rawai." *Stat
25:23*
13 Anut nukan buk opok jer wein rau, keser
äieu, "Is Jekob mesin woias meiemin, is Iso sauk
murumin." *Malakai 1:2-3*
14 Kiro onokun, ik owo äiem? 'Anut ko mokoi
karar nukan senes sare mowon, kar wa, kiro
onokun, kon onok eposek wa,' äiem ra? Wa
senes, wa. Ik keser äiäu senek wa.
15 Meter roasiret Moses pak ak Anut mekesir-
aka nurianik, bulmakau nukan totok ate mona,
Moses nukas akan onok aru jäkäi maraun Anut
auruwon. Kiro ses opok, Anut nukas Moses ätäi
auruwon, "Is isan ronkatisar kar ro mesin woiti
mam, kar ro mesin wa woiti mianik, usu nuram.
Is isan woi näu oripas, kar ro isanaram, kar ro
wa isanoram. Is isan ronkatisar keseram." *Kisim
Bek 33:19*
16 Keserianik, Anut nukas kar ro sare monuk
rai, kos kiro ron ronkat tainorau wa. Kos kiro
ron onok eposek miäwon mesin sare mau wa.
Utianik, Anut nukas kon ronkatisar kiro ro erar
sare miäu.

17 Ak kiro onok ronkatewe. Anut nukan buk
opok, Anut nukas Moses Ijip omsau kameäwon
ro näwäu kon enip Pero keser auraun auruwon,
"Anut nukasar keser äiewon, 'Is na ro näwäu
sare musoita, kiro onokun, na isan ämän wa
tainoram, okon, is na usu atap atap isianik, isan
sakau karauk roasiret ätär maram. Keseria, isan
enim omsau sau erekapu manai.' ' *Kisim Bek*
9:16
18 Keseria, ak äpu miäi, Anut nukas kon
ronkatis kar ro mesin wouti mianik, wa usu
nuriäu. Ko kon ronkatis kar ron wou sakau
murunuk, kiro ro kon ämän wa rowai.

19 Keserianik, ak kamuk, kar ros is keser airaun
itok, "Anut nukas iken woiok sakau mukonuk
rai, iken onok aru mesin owon ik usu ikiäu?"
Anut nukas kar onok keseraun ronkatäi, inok ros
kiro onok tämuraun itok?
20 Wäpik, na omnokoupaian ros is kesek ämän
wa airau. Roasiret akas Anut ätäi ämän au-
raun senek itok wa. Mis nukas momok ate
mowon ätäi wa auriäu, "Na owon is kesek atoiri
momon?" *Aisaia 29:16*
Ko keser wa auriäu.
21 Mis ate mowon ro kosar kiro mis owosäun
ko keseriäu. Kosar misän oianik, mis atap atap
ate mai. Kar mis jer eposek orip kiro na omre
näwäu opok mis maun ate mai, kar mis jer wäpik
kiro orip orip mis maun ate mai.

22 Kiro onok senek Anut nukas keserwon. Kon
ronkatis owo onok Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret opok keseraun ko keserai.
Rowe, Anut nukas kon ronkatis Juda roasiret
mesin kon kasak pewon roasiret erekapu ätär
maronuk, ak kon sakau aparaiei. Keseria,

roasiret akas Anut ätäi ämän auraun senek itok wa. Utianik, Anut nukas Juda roasiret aru maraun kasak pewon ko kurte keserau wa. Ko akan onok aru utaun omre rumuk kamware raiäu.
23 Anut ko karauk roasiret sare marowon mesin wouti mareanik, kon osap eposek ätär marauru. Kon ronkatis ko kiro roasiret kon omoi eposek opok tone nuka pak rawaun sare marowon.
24 Kiro roasiret ik. Anut nukas ik sare mukowon. Kos karauk Juda roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak ik erek sare mukowon.
25 Anut nukan buk opok Anut nukan ämän roianik, areäu ro kar, Hosea nukas kar omsau pakan roasiret mesin keser jer wewon, "Anut nukas äiewon, 'Roasiret ak meter isan wa, kiro roasiret isas isan äiäm. Karauk roat meter isas akanun woias wa meiäu, kiro roasiret is isan woias meieäim awaram.' " *Hosea 2:23*
26 Anut nukas ätäi keser äiewon, "Karauk omsau opok is meter ak isan roasiret wa äiemin, kiro opok kiro roasiret keser awaraiei, 'Ak Anut awau orip orip raiäu nukan mokoit.' " *Hosea 1:10*
27 Utianik, Aisaia nukas ko Israel roasiret mesin sakau awareanik, keser äiewon, "Kiro Israel roasiret sosop senes ak upinan uskakar senek sarena rai, Anut nukas roasiret sosop wa imwarai, ko roasiret karar karar epar imwarai.
28 Epar senes, Näwäu nukas roasiret okoro omsau opok wasarewareanik, akan onok aru erekapu mesin kurte aru marai." *Aisaia 10:22-23*
29 Meter, Aisaia nukas kar onok tawa päun

mesin keser äiewon, “Anut Näwäu ko sakau näwäu orip, roasiret wasarewareanik, kos ik roasiret karar karar sareikowon. Ko kiro onok keseräu wa maro, ik Sodom menan roasiret keserin senek erekapu epis jereike kurewo. Roasiret ik mesin keser äiäiei, ‘Juda roasiret ak Gomora menan roasiret epis jerwarowon senek.’
Aisaia 1:9

Juda roasiret ak Jisas mesin woiaka epar mau wa.

30 Keserianik, ik owo äiäm? Karauk omsau pakan roasiret akasar Anut nukan amukup eposek rawaun sarau mau wa, ak rusapai akan woiaka Jisas mesin epar moin, okon, ak Anut nuka pak tuku raiäi.
31 Utianik, Israel roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun sintore ämän erekapu tainoraun sarau sakau moin. Utianik, ak kiro sintore ämän erekapu tainoraun apu itanäu wa.
32 Kiro owon, ak Anut nukan amukup eposek saräun akan woiaka Jisas mesin epar mau wa. Ak akan sarau atap miäi kis ak Anut nukan amukup eposek rai ätär muraun keseriäin. Ak ou tutu omnokou opok akan apu sorianik, nini rau aparau wa, kiro ou tutus isorak tornuk, ak owarowon.
33 Anut nukan ämänis kiro ou tutu mesin keser äiewon, “Ak rowe. Is kar ou tutu Saion* mena moram, roasiret ak kiro ou tutu aparau wa kos siotwaronuk, owarai, okon, kiro ou tutus roasiret aru marai. Utianik, inok roasir ko kiro ou tutu mesin wou epar mai, ko mesin wa oiok nai.”
Aisaia 8:14, 28:16

Jisas ko kiro ou tut senek, inok roasir ko mesin wou epar mai, ko mesin wa oiok nai, owon, Anut nukas kiro roasir kon amukup eposek rau äiäu.

10

1 O isan jaiat, isan ronkat sakau Anut nukas isan Juda jaiat erekapu akan onok aru pakan imwarai, okon, isas ko kiro mesin auriäim.
2 Is epar äpu, ak Anut nukan wou ereraun sarau sakau miäi, utianik, ak kon apu jekur wa äpu miäi.
3 Anut nukas kar roasir kon amukup eposek saräun sare muriäu, ak kiro onok jekur äpu wa. Ak akan onok atap miäi, kis Anut nukan amukup aka roasiret eposek rai ätär mareäi. Ak kiro onok keseriäi, okon, ak Anut nukan eposek rawaun apu sumkäineäi.
4 Krais ko sintore ämän nukan omoi owon. Inok roasir ko kon wou Krais mesin epar mai, ko epar Anut nukan amukup eposek rawai.

Jisas nukas roasiret erekapu imwaraun kowon.

5 Juda roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun apu jekur äpu mau wa. Moses nukas roasiret ak sintore ämän tainorianik, Anut nuka pak rawaun ämän mesin keser jer we mowon, "Inok ro kos sintore ämän erekapu tainorianik, kar sintore ämän eteinak utau wa, ko kiro sintore ämänis isanarnuk, orip orip awau rawai." *Wok Pris 18:5*
6 Ätäi Moses nukas roasiret akan woiaka epar mianik, Anut nukan amukup eposek rawaun ämän mesin keser jer we mowon,
"Ak keser wa ronkatäu, 'Inos omar oi tonai?'

(Is keser äiem, owon, inos omar oik tonomoi,
Krais omnokoupai imäi naun keserai.)
7 Ak ätäi keser wa ronkatäu, “Inos meiein roat
akan mena noptai?” *Lo 30:12-13*
(Inos kiro mena nomoi, Krais meiewon imäi
päun keserai.) Ak keser wa ronkateäu, owon,
Krais ko omar oikas ik rawa kowon. Ko
meiewon, ätäi siräiewon.
8 Moses nukas keser äiewon, “Anut nukan ämän
aka pak erek rau. Kiro akan oiaksau opok pak
woiaka uru pak rau.” *Lo 30:14*

Okon, ak kiro ämän säpkäri äiäun itok, ak kon onoktapau jekur äpu maun itok. Keseria, ak karar karar akan woiaka Krais mesin epar maun ämän ikes sakau awareäum.

9 Ak karauk roasiret Krais mesin awareanik, keser awaraiei, “Jisas ko iken Näwäu.” Akan ronkat opokas “Anut nukas Jisas meiewon ätäi siräi mowon” woiaka epar maiei. Ak keser awareanik, aka keser woiaka epar mona rai, kos ak akan onok aru pakan imwarai.

10 Epar senes, kar roasir kon wou Krais mesin epar mai, Anut nukas kiro roasir ko eposek aurai. Kiro roasir karauk roasiret Jisas ko isan Näwäu keser awarai, Anut nukas kon onok aru pakan imäiäi.

11 Ik äpu kiro epar, owon, Anut nukan ämänis keser äieu, “Inok roasir ko mesin kon wou epar mai, kiro roasir ko wa oiok nai. Owon, Anut nukas kiro roasir nukan amukup eposek rau äiäu.” *Aisaia 28:16*

12 Kiro Anut nukan ämänis keser äiewon, “Inok roasir”, äiewon. Ko kar tupsiu tuku wa aurau, okon, ik äpu Juda roasir pak karauk

omsau pakan roasiret ak Anut nukan amukup karar senes rai. Jisas ko ik roasiret erekapu iken Näwäu karar. Inok roasir Näwäu nukas isanaraun aurai, ko jekuriar isanarai.

13 Ik äpu kiro epar, owon, Anut nukan ämänis keser äieu, "Inok roasir Näwäu keser aurai, 'Näwäu, isan onok aru pakan imäir,' keser aurnuk, kiro roasir Näwäu nukas imäiäi." *Joel 2:32*

14 Utianik, kar Juda roasires keser airaun itok. "Roasiret ak akan woiaka Näwäu mesin epar mau wa, Anut nukas akan onok aru pakan imwaraun owose auraiei? Roasiret ak Anut nukan ämän rowau wa, ak akan woiaka owose epar maiei? Karauk roasiret ak rawa potomoi, Anut nukan ämän ak awarau wa, ak kon ämän owose rowaiei?

15 Anut nukas kiro roasiret kon Ämän Eposek awaraun äsimwarau wa, ak kiro ämän iken roasiret owose awaraiei? Okon, Juda roasiret ak akan woiaka Krais mesin epar mau wa, ak ämän orip wa." Kar Juda ros keser airaun itok, utianik, is ko ätäi keser auram, "Utianik, Anut nukas karauk roat äsimwaronuk, akas ak Juda roasiret kon ämän awaroin. Owon, Anut nukan ämänis keser äiewon, "Ik roat akas Anut nukan Ämän Eposek aikaun kourai apwareanik, iken woiok ereriäu." *Aisaia 52:7*

16 Utianik, Juda roasiret ak erekapu ak Anut nukan Ämän Eposek roianik, tainorau wa. Rowe, Aisaia nukas äiewon, "Näwäu, inok roasiret ikes ak nan ämän awaromun mesin akan woiaka epar mai?" *Aisaia 53:1*

17 Kiro onok kesek, roasiret amke Krais nukan

ämän roiäi, okon, akan woiaka epar miäi. Kar
ros Krais nukan ämän roasiret awaronuk, ak
kiro ämän roianik, Krais nukas ak sarwaraun
kowon ak äpu maiei.

18 Is ak keser totwarom, "Juda roasiret ak
epar Anut nukan ämän rowau wa ra?" Wa
senes. Ak kon ämän roin. Anut nukan ämänis
keser äiewon, "Anut nukas roat äsimwaronuk,
akan oiaksaus nukan ämän areai kiro ämän om-
nokou erekapu manowon. Kiro ämän omnokou
erekapu pote iporwon." *Buk Song 19:4*

19 Is ätäi ak keser totwarom, "Israel roasiret
ak kiro ämän nukan onoktapau äpu mau wa
ra?" Wa, ak äpu moin. Amke Moses nukas Anut
nukan ämän keser äiewon, "Isas karauk omsau
pakan roasiret ak meter isan roasiret wa pakan
imwareanik, jekur kamwaram, okon, ak, Juda
roasiret, akas akan omoi owaun wous waraiei.
Kiro karauk omsau pakan roasiret ak is äpu
murau wa, utianik, is kiro karauk omsau pakan
roasiret sarwaroita, akas ak mesin woiaka aru
näwäu maiei." *Lo 32:21*

20 Moses nukas karar kiro ämän äiäu wa. Ai-
saia nukas nais ko Anut nukan ämän ämäi mau
wa, kos keser arewon, "Karauk roasiret ak is
itaneiraun sarau mau wa, ak is apairaiei. Karauk
roasiret ak is mesin totwarau wa, isakasar ak
rawa kowam." *Aisaia 65:1*

21 Utianik, Aisaia nukas Anut nukan ämän Juda
roasiret mesin keser äiewon, "Omre orip orip
ak is rawa kowaun kamware raiäim. Utianik,
ak isan ämänin auratemoi, tainorau wa, ak
sumkäinein." *Aisaia 65:2*

11

Anut nukas Israel roasiret mesin ronkat utau wa.

1 Is ak keser totwaram, “Anut nukas kon Israel roasiret sumkäinewareanik, utwarowon ra?” Wa senes, wa. Ko ak utwarau wa. Ak is mesin ronkatewe. Ko epar is utoirau wa. Isaka nais Israel ro. Apraham ko isan askanai. Is Benjamin nukan tupsiu pakan.

2-3 Anut nukas kon roasiret meter sare marowon, sumkäinewareanik, utware manam rai, keser awarau wa. Meter Elaija ko Israel roasiret aru maraun Anut auruwon. Kiro Anut nukan ämänis äiewon ak kiro ämän äpu. Elaija nukas keser äiewon, “Näwäu, roat akas nan ämän roianik, areai roat akwarona, meiein. Na jou musiäi patan nais erekapu aru maroin. Is karar na jou musiäim ro karar raim. Rusapai roat akas is nais iworaun keseri.” *1 King 19:10,14*

4 Utianik, Anut nukas Elaija owo ämän ätäi auruwon? Anut nukas keser auruwon, “Roat 7,000 orip isan senes ak is jou muraun sare maromin rai. Kiro roat ak sät eitek enip Bal wa jou muriäin.” *1 King 19:18*

5 Rusapai nais, kiro onok senek rau. Anut nukas Juda roasiret karar karar kon wou näu oripas sarwareanik, sare marowon.

6 Anut nukas kiro roasiret kon wou näu oripas sare marowon, okon, ko roasiret ak owo onok keseriäi mesin kos kon roasiret saräun sare marau wa. Ak akan onok eposek pakaima Anut nukan roasiret sarein maro, Anut nukas kon wou

näu oripas wa sare marowo. Utianik, kiro epar wa.
7 Keserianik, kiro isan ronkat, Israel roasiret ak Anut nukan amukup eposek rawaun sarau sakau miäi, utianik, ak kon amukup eposek wa raiäi. Anut nukasar Juda roasiret karar karar sare marowon ak kon amukup eposek raiäi. Karauk roasiret kon ronkatisar akan woiaka sakau maronuk, ak Jisas akan kamwaraun ro äsimorowon mesin akan woiaka epar mau wa.
8 Anut nukan buk opok jer keser rau, "Anut nukasar roasiret akan ronkat aru maronuk, roasiret amoswaronuk, ekep niniäi senek, ak jekur ronkatäu senek wa. Kosar akan amiak otpar monuk, ak kon ämän jekur aparau senek wa. Akan raiaka pene maronuk, ak kon ämän jekur rowau senek wa. Epar, kiro onok keser koi rusapai rau." *Lo 29:4*
9 Israel roasiret akan ronkat ak Anut nukan sintore ämän tainoraiei, kon amukup eposek saräiei. Kiro onokun, Devit nukas keser äiewon, "Anut, na akan o eposek pak karauk osap eposek ak aru maraun opur owaun im miäi senek mam. Keseria, kiro ses opokar, nas ak usu aram.
10 Akan amiaka kurur moita, ak nan ämän aparianik, onoktapau jekur wa äpu maiei. Ak orip orip kesewaroita, usu näwäu oi rawaiei." *Buk Song 69:22-23*
11 Isas ak keser totwaram, "Juda roasiret ak onok aru mianik, owaronuk, ak ätäi siräiäu senek wa ra?" Wa senes, wa. Ak Anut nukan amukup eposek rawaun apu sumkäine rauna, Anut nukas karauk omsau pakan roasiret sar-wareanik, akan onok aru pakan imwarowon.

Ak eposek rauna, Juda roasiret ak kiro roasiret
apwareanik, akan omoi owaun wous waraiei.
12 Juda roasiret ak onok aru mona, Anut
nukas omnokoupaian roasiret erekapu jekur
sarwarowon. Ak kiro onok aru keserna, Anut
nukas akan rapor rawaun omoi opok, karauk
omsau pakan roasiret marowon. Kiro epararnuk
rai, ronkatewe, tawa Juda roasiret erekapu ätäi
Anut nukan amukup eposek rawaun kouna,
Anut nukas karauk roasiret omnokou opok rai,
osap eposek senes aromoi, jekuriar kamwarai.

13 Rusapai, is ak karauk omsau pakan roasiret
awaraurim, “Anut nukas is Jisas nukan ämän
oi ariäim ro sare murianik, is ak awaraun
äsimoirowon.” Keserianik, is woi erer orip, isan
sarau miäim mesin awareäim.
14 Isan ronkat, is keserita, Anut nukas ak opok
onok eposek monuk, isakan Juda roasiret akas
ak apwareanik, wous waraiei. Kiro onok pakas,
isas karauk Juda roasiret sarwaroita, ak akan
woiaka pirirna, Jisas nukas ak akan onok aru
pakan imwarai.
15 Anut nukas Juda roasiret akan jekur rawaun
omoi pakan oi kurwaromoi, ko ätäi karauk
omsau pakan roasiret kon jaukut sare marowon.
Keseria, ak epar äpu maiei, Anut nukas Juda
roasiret akan omoi eposek ätäi arai, kiro ses
opok, omnokoupaian roasiret erekapu ak nepipi-
raiei, owon, Juda roasiret ak meiein, ätäi up
uruas siräiein senek.

16 Kar ros awau woian o eteinak oianik, Anut
nurunuk raroi, karauk o kiro woia rau erekapu
kon. Am kinip Anut nukan raroi, am iporu nais

kon.
17 Keseria, ak Juda roasiret mesin keser
ronkatewe, Juda roasiret ak menan am eposek
enip ‘oliv’ senek, ak karauk omsau pakan
roasiret ak kurukan am ‘oliv’ senek. Kar ros
kon menan am eposek kon karauk iporu pit-
patirwon. Kos karauk kurukan am iporu oianik,
kiro menan am iporu pitpatirwon opok ruor
mowon. Kiro kurukan iporu menan am opok
ruor mowon, akan sakau menan am kinip pakan
sakau oiäi.
18 Kesermoi, ak karauk omsau pakan roasiret,
akas kiro menan am iporu pitpatirwon mesin wa
nepipirau. Utianik, ak kiro mesin nepipirna rai,
ak keser ronkatäiei, ‘Am kinipus am iporu pakan
sakau wa oiäi. Wäpik, am iporu ak kinip pakan
sakau epar oiäi.’
19 Keseria, kar ro ak kamuk kos keser äiäi,
“Karauk am iporu poruru, okon, isas akan am
mu pak pasar rawam.”
20 Kiro onok epar, Juda roasiret ak kiro am
iporu pirporurwon senek, ak akan woiaka epar
mau wa. Ak karauk omsau pakan roasiret, ak
iporu awau rai senek, akan woiaka epar mianik,
kiro am mu pak pasar rai. Ak aka mesin wa
nepipirau. Utianik, ak iminewe.
21 Owon, Anut nukas epar meten am iporu
utwaronuk, rawau wa. Kiro onok senek, ak nais
akan woiaka epar moin utona rai, kos ak wa
utwaronuk, rawaiei.
22 Keserianik, ak keser ronkatewe. Anut
kon wou näu oripas karauk roasiret sarwareäu.
Utianik, kosar karauk roasiret mesin kasak
penuk, usu ariäu. Juda roasiret ak kon apu

utona, ko ak usu arowon. Utianik, ko ak, karauk omsau pakan roasiret, akan woiaka epar mianik, kon apu tainoriäi, ko ak eposek sarwareäu. Utianik, ak kon apu tainorau wa, kos ak oi kurwarai.
23 Utianik, ak rowe. Juda roasiret ak ätäi Anut mesin woiaka epar mona rai, ko ätäi imwarai. Kos ätäi ak kon roasiret senes sarware momoi, ak akan am mu opok ätäi ruor marai. Epar, Anut nukas kiro keseraun itok.
24 Ak keser ronkatewe. Kurukan am iporus menan am pak säpkäri tururau senek wa. Ak karauk omsau pakan roasiret ak kurukan am iporu owon senek, ak menan am iporu opok erek tururin. Keseria, Juda roasiret ak menan am eposek nukan iporu senek. Ak ätäi akan am mu opokar säpkäri tururaiei.

Israel roasiret ak erekapu ätäi Anut nukas imwarai.

25-26 O jaiat, is kiro epar ämän ämäi rau ak jekur jekur äpu maun sakau ronkateäim. Owon, ak kiro ämän nukan onoktapau äpu mianik, ak keser wa ronkatäiei, "Anut nukas Juda roasiret erekapu utwaronuk, ik karar ko pak eposek rawam." Kiro ämän nukan onoktapau kesek, karauk Israel roasiret Anut nukas ak woiaka sakau maronuk, ak rusa Jisas mesin woiaka epar wa miäi. Utianik, karauk omsau pakan roasiret ak erekapu Anut nukan amukup eposek rawaun ämän rouna, kiro ses opok, epar Anut nukas ätäi Israel roasiret erekapu imwarai. Anut nukan buk opok jer keser rau, "Akan imwaraun ro ko Saion mena Anut nuka raiäu pakas kowai. Kos

Jekop nukan askanai sarwarnuk, ak akan onok
aru pakan piririanik, kon apu tainoraiei.
27 Isan paip awau kiro roasiret pak mam, kis
akan onok aru jäkäi maram." *Aisaia 59:20-21*
28 Keseria, Juda roasiret ak Anut nukan Ämän
Eposek tainoraun utoin, okon, Anut ko akan
iwäi jaunaka senek sarewon. Kiro onokun,
Anut nukas ak karauk omsau pakan roasiret sar-
warou. Utianik, Anut nukas meter Juda roasiret
ak nukan roasiret senes sare marowon. Ke-
sermoi, kos akanun kon wous erekapu meieäu,
owon, meter kos kon paip ak eposek kamwaraun
akan askanai pak mowon.
29 Ko meter kon roasiret sare mareanik, ak kon
sarau maun pak osap eposek pak areäu pakan
utwaraun kon ronkat ätäi wa piririäu.
30 Rowe, meter, ak karauk omsau pakan
roasiret ak Anut nukan ämän tainorau utiäin.
Utianik, rusapai Anut nukas akanun wouti mare-
anik, sarwarou. Owon, Juda roasiret ak kon
ämän tainorau utoin.
31 Kiro onok kesek, rusapai Juda roasiret ak
Anut nukan ämän tainorau utiäi, okon, kos
akanun wouti miäwon senek, ko ätäi [rusapai]
Juda roasiret akanun wouti mareanik, sarwarai.
32 Keserianik, Anut nukas sakau äiewon, "Juda
roasiret pak karauk omsau pakan roasiret pak
ak erekapu isan ämän tainorau wa, okon, is ak
aru maraun itok." Ko kiro keser äiewon, owon,
kon ronkat kesek, "Is Juda roasiret pak karauk
omsau pakan roasiret pak erekapu akanun woiti
mareanik, sarwaram."

Ik Anut jou murau

33 Anut nuka ko näwäu senes. Ikes kon onok
owo senek ronkatäu senek wa. Kos ik eposek
senes sareikeäu. Kon ronkat eposek senes. Ko
onok eposek maun erekapu äpu miäu. Kar ros
kon ronkat nukan onoktapau äpu mau senek wa.
Kar ros ko owoseäu kiro onoktapau äpu mau
senek wa.
34 Anut nukan ämänis keser äieu, "Inokos
Anut Näwäu nukan ronkat äpu miäu? Inokos
ko ronkat nurai? *Aisaia 40:13*
35 Inokos karauk osap ko nuruwon, okon, kos
kiro ron osap ätäi amuk nurai?" *Job 41:11*
Wäpik. Kar ros keserau wa.
36 Epar senes. Anut nukasar osap erekapu
ate mowon. Osap erekapu rai, kiro Anut nukan
sakau pakas rai. Osap erekapu nukan ronkat
tainorianik rai. Keserianik, ik orip orip kon enip
jou näwäu kämioik murau. Kiro epar.

12

Ik iken enmoksau Anut nurianik, kon sarau karar mau.

1 O jaiat, is ak sakau ämän awaraurim. Anut
nukas akanun wouti mianik, sarwarowon. Ke-
sermoi, akan enmaksau kiro Anut nuraiei. Ak
omnokou opok awau raumoi, akan enmaksau
ko karar nuruna, kon wou ererai. Onok eposek
karar tainorianik, Anut jou muraiei.
2 Ak okoro omnokou pakan roasiret akan
onok utomoi, ätäi wa tainorau. Utianik, ronkat
awau ouna, Anut nukas ak owo onok keseraun
ronkatewon äpu maiei. Ak kiro onok eposek
keserna, Anut nukan wou ererai. Anut nukas

ak onok erekapu eposek tuku senes keseraun
awareäu.

3 Anut nukas kon wou näu oripas is sarau atap
irowon. Kiro onokun, is ak karar karar kiro
ämän awarom. Nas isaka ro eposek raim keser
wa ronkatäu. Na nan enmat wa oik jou mam.
Wa, nakasar ronkat eposek orip nuka mesin
karar ronkatäm. Ak kiro mesin ronkatewe, akan
woiaka Krais mesin epar mona, Anut nukas
ak karar karar sarwarmoi, nukan sarau maun
sakau arowon.
4 Ik ro karar karar iken enmoksau karar
rau. Ipiok, isiok, tapiok, karauk osap erek iken
enmoksau opok rai akan sarau atap atap miäi.
5 Kiro onok senek, ik roasiret sosop senes.
Utianik, Krais nuka pak pasar raumoi, ik roasir
karar senek raum. Epar, ika ika karar turur
raumoi, iken sarau atap atap miäum mesin
sarsarateäum.
6 Keseria, Anut nukas ik roasiret erekapu iken
sarau atap atap ikowon. Anut nukasar kon wou
näu oripas iken sarau maun sakau atap atap
ikowon. Kar ro Anut nukas kon ämän nurunuk,
karauk roasiret araun sarau nuruwon, kiro ro ko
Osou Näus ko isanaraun rau äpu mianik, roasiret
kiro ämän jekur marai.
7 Inok ro Anut nukas karauk roasiret sarwa-
raun sakau nuruwon, kiro ro roasiret rapor
sarwarai. Inok ro Anut nukas kiro roasiret
Anut nukan ämän tamaraun sarau nuruwon, kos
roasiret jekur tamarai.
8 Kar ro Anut nukas karauk Kristen roasiret
Jisas nukan apu jekur tainoraun ämän awaraun
sarau nuruwon, kiro ro ko kiro sarau jekur mai.

Kar ro kon sarau kiro roasiret osap wäpik osap areäu, kiro ro utona, ko kiro roasiret eposek sarware rawai. Kar ro kon sarau ko roasiret kamwareäu, kiro ro utona, kon sarau jekur monuk, roasiret eposek tane rawaiei. Kar ro kiro kon sarau roasiret usu orip mesin wouti mareanik, akan woiaka näu saräun sarwareäu, kiro ro utona, kon sarau wou erer oripas keseriar roasiret sarware rawai. Keserianik, is akan sarau keseriar me rawaun awarom.

9 Ak akan Kristen jaunakat mesin akan woiakas epar senes meiemoi, wa sätwarau. Ak onok aru oi sauk maiei. Ak onok eposek maun karar sakau ate rawaiei.
10 Ak akan amunakat, äpinakat mesin woiakas meieäi senek, karauk Kristen roasiret mesin akan woiakas nais keseriar meiäiei. Ak orip orip akan jaunakat akan enmaka jou moinai, akakan enmaka jou wa mau.
11 Ak Näwäu nukan sarau me rai, wa wäsuk etäiäu. Ak woiaka erer orip kon sarau muraun orip orip kume rawaiei.
12 Ak Näwäu nukas tawa osap eposek araun äiewon arai ronkateanik, ak woiaka erer orip kume rawaiei. Ak usu oianik, nais, akan woiaka päurar orip rawaiei. Ak orip orip Anut auri rawaiei.
13 Karauk Kristen roasiret ak osap wäpik sarwareanik, osap araiei. Kar menan Kristen roasiret akan mena kouna, ak imware jekur kamwaromoi, o araiei.

14 Karauk roat akas ak opok onok aru mona rai, Anut nukas kiro roat opok onok eposek maraun

ak Anut auraiei. Is ätäi sakau awarom. Ak kiro
roat ätäi aru maraun Anut wa sunarau.
15 Roasiret ak nepipir rauna, ak nais ak pak
erek nepipir rawaiei. Utianik, roasiret akan
woiakati aru me rauna, ak nais ak pak erek akan
woiakati aru me rawaiei.
16 Ak karauk roasiret pak woiaka karar orip
päurar rawaiei. Ak akasar akan enmaka jou wa
me rawau. Karauk roat akan enmaka jou wäpik
ak kiro roat pak jaiateinai, tämuräi rawaiei. Is
ak sakau awarom, ak ‘ika ronkat eposek orip rai’
keser wa ronkat oi rawau.

17 Kar ros ak opok onok aru monuk rai, akas
ätäi kiro ro opok onok aru wa murau. Ak
roasiret erekapu akan amiakap onok eposek
karar maiei.
18 Ak karauk roasiret pak wa ketäiäu, wa, akas
ak pak orip orip päurar rawaun sarau maiei.
19 O jaiat, karauk roat akas onok aru marona,
akas pak ätäi usu wa arau. Ak Anut kume rauna,
tawa kosar kiro roat mesin kasak pemara, usu
arai. Anut nukan ämänis keser äieu, “Näwäu
nukas keser äiäu, ‘Isakasar kiro roat akan onok
aru moin, ätäi aru maram. Kar ros ak opok onok
aru marai, isakasar ätäi kon onok aru nuram.”
Lo 32:35

Okon, ak kiro roat wa aru marau.
20 Utianik, ak karar karar okoro onok keseraiei.
Anut nukan buk opok jer kesek rau, “Na nan
iwäi jaun sou wenuk rai, na ko o nuram. Ko an
pätirnuk rai, na ko an nuruta, jai. Na ko opok
kiro onok keserta rai, na ko isanarum, owon, ko
oiok nonuk, kon ronkat aru pakan pirirmoi, Anut
nukan onok tainorai.” *Sindaun 25:21-22*

21 Na Satan inikerta, kon onok arus na wa
kameisai. Nakasar onok eposek momoi, kiro
onok aru erekapu itimoram.

13

Ak akan omsau kamwareäi roat näunäu akan inkaruru rawe.

1 Roasiret erekapu ak akan omsau kamwareäi
roat akan inkaruru rawe. Kiro owon, Anut
nukasar kiro roat kamwaraun enmaka aronuk,
akas roasiret kamwareäi. Rusapai, kiro roat akas
owo onok roasiret opok keswarorai kiro Anut
nukasar sare marowon.
2 Keseria, inok roasir ko kiro roat akan ämän
tainoraun utiäu, ko Anut nukan ämän nais
tainoraun utiäu. Roasiret ak akan kamwareäi
roat akan ämän tainorau wa, ak akasar akan
enmaka opok usu oi maiei.
3 Roasiret ak onok eposek miäi, ak akan
kamwareäi roat wa iminewareäi. Utianik,
karauk roasiret ak onok aru miäi ak epar
iminewaraiei. Keseria, ak akan kamwareäi roat
usu araun iminewarau utomoi, ak onok eposek
karar maiei. Ak onok eposek mona rai, akan
kamwareäi roat akas akan enmaka jou maiei.
4 Akan kamwareäi roat kiro ak Anut nukan
sarau roat akas, ak sarwaraiei. Utianik, ak onok
aru mianik, ak iminewaraiei. Akan kamwareäi
roat ak sakau orip, okon, ak onok aru miäi, akas
ak usu araiei. Ak Anut nukan sarau roat, okon,
akas roasiret onok aru maiei Anut nukan omoi
oianik, akas ak mesin kasiaka peanik, usu araiei.
5 Kiro onokun, ak akan kamwareäi roat
inkaruru rawaiei. Ak kiro roat akas ik usu ikaiei
rai karar wa ronkatewe. Wa, akan woiaka uru

owo onok eposek keseraun ak äpu miäi, okon,
ak woiaka erer orip akan inkaruru rawaiei.
6 Kiro onokun, ak takis aiauk jekur mowe.
Owon, kiro omsau kamwareäi roat ak Anut
nukan sarau roat. Ak orip orip akan roasiret
kamwareäi. Ak kar apu pakas aiauk owau senek
wa.
7 Akan kamwarai roat akas ak aiauk araun
awarona rai, ak aiauk araiei. Akan takis kuräun
ses, ak takis mowe. Karauk aiauk maun ses opok,
kiro aiauk nais mowe. Ak kar kamwareäu ro
nukan inkaruru rai, ak kon ämän tainorwe. Kar
ro näwäu raunuk, kon enip jou mowe.

Jisas nukan ätäi kowaun ses koura, okon, akan jaunakat mesin woiakas meiewe.

8 Ak karauk roat akan osap erar oianik, wa
sakau atau. Akas ak kiro osap ätäi amuk
araiei. Utianik, ak aka aka jaunakat akanun
woiakas meiäun onok sakau ataiei. Ak ätäi ätäi
sarsaratäiei. Owon, inok roasir ko kar roasir
mesin wous meieäu, ko Anut nukan sintore
ämän erekapu tainoriäu.
9 Kiro sintore ämän näwäu, ‘Na nan jaunan
wonas meie,’, kiro Anut nukan sintore ämän
erekapu karar tururau. Kon sintore ämän meter
Moses nukas keser jer wewon, ‘Na kar ro nukan
asir pak wa ariäu.’ ‘Na kar ro weta, wa meiäu.’
‘Na karauk roasiret akan osap wa päu owau.’
‘Na kar ron osapun wonas wa wäu.’ *Kisim Bek 20:13-17*
Kiro sintore ämän erekapu okoro sintore ämän
näwäu nukan inkaruru rai.
10 Ak akan kar jaunaka mesin woiakas meiäiei,
ak kiro jaunaka opok onok aru mau senek

wa. Keseria, ak akan jaunakat mesin woiakas
meiäi kiro ak Anut nukan sintore ämän erekapu
tainoriäi.
11 Keserianik, ak Jisas ätäi kowaun ses siakup
koura äpu mianik, akan jaunakat mesin woiakas
meiäiei. Rusapai, akan niniäin onok utomoi,
siräianik, woiaka erer orip kume rawaiei. Owon,
kiro omre Jisas nukas koianik, ik omar oik ko pak
eposek rawaun imäikaun rusapai siakup pe rau.
Meter iken woiok epar momun ses opok, kiro
omre siakup rawau wa. Rusa, kiro omre siakup
pe rau.
12 Pututu manonuk, om teinaun siakup koura.
Keseria, ik iken onok aru roasiret akas pututu
opok miäi senek sumkäineanik, ik iken onok
pirirmoi, onok eposek roasiret sankeu amop
miäi senek karar me rawau. Keseria, ak onok
aru itimoraun itok.
13 Ik arou merek pakan raiäi roasiret senek
onok eposek senes me rawau. Ik an sakau
jeanik, otop etäumoi, apu opok wa käi ariäu.
Ik sapum onok pak karauk onok aru senes iken
enmoksau opok wa mau. Ik karauk roasiret pak
ketäianik, akan enmakap ämän momoi, usu wa
arau. Ik karauk roasiret akan omoi owaun wa
wous warau.
14 Utianik, ak iken Näwäu, Jisas Krais pak
pasar raumoi, kon onok tainoraiei. Ak akan
enmaksau nepipiraun onok aru sosop me rawam
rai ronkat sosop wa oi rawau.

14

Ak akan jaunakat akan onok wa wasarewarau.

1 Rusapai, is ak kar onok mesin awaraurim. Ak
kar ro kon wou Anut mesin epar mowon kiro
sakau wäpik, ko Jisas nukan onok erekapu jekur
äpu mau wa, ak ko imäianik, isanaraiei. Ak ko
pak päurar raianik, kon ämän roumoi, wasare
murianik, ko pak wa ketäiäu.
2 Kar ro kon wou epar sakau mowon ko
o sepuk jaun sakau ronkateäu, ko keseraura.
Utianik, kar ro ko kon wou epar mowon kiro
sakau wäpik, ko Anut nukan amukup opur jaun
kiro onok aru rai ronkateäu. Keseria, kiro ro ko
woian o karar jaura.
3 Kiro o sepuk jeäu ros "Isaka ro eposek, o
utiäu ro ko eposek wa", keser wa äiäi. O utiäu
ros o sepuk jeäu ro ko kiro onok aru miäu rai
keser wa aurau. Owon, kiro ro Anut nukas kon
senes imäiewon.
4 Akas kar ron sarau ro wa wasaräu. Kon
kameäu rosar kon sarau ro onok eposek mou ra,
onok aru mou ra, wasare murianik, tuku murai.
Kiro onok senek, Näwäu ko iken kamoikeäu ro,
kosar ik owo sarau maun aikiäu, okon, Näwäu
nukasar kiro ro sarau eposek miäu ra, wa ra, rai
aurianik, sakau tai rawaun isanarai.
5 Kar ros 'karar omre kiro näwäu senes,
karauk omre näwäu wa', ko keser ronkateäu.
Kar ros keser ronkateäu, "Omre erekapu kiro
karar." Woiaka epar moin roat karar karar ak
akan ronkatisar, akan woiaka siräunuk, owo
omre opok tup aparaun äianik, keseraiei.
6 Kar ros omre karar kiro näwäu, karauk omre
näwäu wa äiäu, kiro ro ko kiro omre näwäu
opok tup apariäu, ko Näwäu nukan enip jou
muraun keseriäu. Utianik, ro o opur pak sepuk

jeäu ko nais Näwäu nukan enip jou murianik,
Anut ‘pere’ aurianik, kiro o sepuk jeäu. Ro
woian o jeäu ko nais Näwäu nukan enip jou
murianik, Anut ‘pere’ aurianik, kiro woian o
jeäu.
7 Ik omnokou opok, ikasar nepipiraun karar
wa raiäum. Ik ikasar iken ronkatis wa meieäum.
8 Ik awau raumoi, ik Näwäu nukan apu tain-
oriäum. Utianik, kiro onok nais epar. Ik Näwäu
nukan ronkat pakas meiäm, kiro nais kon apu
tainoriäum. Kesermoi, ik awau raiäum ra,
meieäum ra, ik Näwäu nukan roasiret karar. Ik
kon apu karar tainorianik, kon enip jou miäum.
9 Kiro onokun, Krais ko meiemara, siräiewon.
Roasiret awau raiäi pak meiein pak ko akan
Näwäu rawaun kiro onok keserwon.
10 Ak owon akan jaunakat akan onok wasare-
wareäi? Ak owon keser ronkateäi, ‘ika
ro eposek, iken jaunokot ak eposek wa’?
Ronkatewe, ik tawa erekapu Anut nukan
amukup tai rauta, kos ik erek wasare mukai.
11 Anut nukan ämänis keser äieu, “Näwäu
nukas epar äieu, ‘Is raitär, kiro onok epar
päi. Roasiret erekapu ak isan amiap uoraka sur
wäiei. Akas keser airaiei, ‘Na iken Eit.’ ” *Aisaia 45:23*
12 Kesermoi, ik ikasar iken onok atap atap
keseriäumun, kiro Anut auram.

Ak karauk roat onok aru maun wa samarau.

13 Keserianik, ik ika ika wa wasare muratäiäu.
Wäpik, ik keser ronkatäm, “Ikes iken jaunok kar
ämän ra, kar onok ko opok mota, kon wou epar
mowon apu wa sorau.”

14 Is iken Näwäu, Jisas pak pasar raim, okon, is
isan ronkat sakau oripas äpu, ik kar o jam kiro ik
Anut nukan amukup aru wa saräm. Utianik, kar
ros keser äiäu, “Is kiro o jam is onok aru mam,
okon, is kiro o jeita rai, is Anut nukan amukup
onok aru mom.” Keseria, kiro ro ko kiro o jau
senek wa. Kiro onok nukasar utiäu.
15 Na kar o jeta, nan jaunan wou aru monuk
rai, kiro, na nan jaunan wonas meiäu wa. Krais
ko kiro ro mesin meiewon, okon, ko kar o wa
jeäu nas kiro o jam, ko apaisianik, kon wou Jisas
mesin epar mowon aru muram. Keseria, na kiro
onok wa keserau.
16 Ak kar onok eposek äianik, akan jaunakat
mesin wa ronkatemoi, sepuk mona rai, karauk
roasiret akas akan enmakap jeje ämän maiei.
17 Anut nukan roasiret saräuria, o ra an
jaun kiro näwäu wa. Kon roasiret saräun kiro
onok kesek. Anut nukan Osou Näu nukas ak
sarwarnuk, ak karauk roasiret opok onok eposek
mianik, ak pak päurar raumoi, woiaka erer orip
rawaiei.
18 Inok ro ko kiro onok tainorianik, Krais
nukan sarau me rawai, Anut nukas konun wou
ererai. Kiro ro karauk roasiret akas ko mesin
keser äiäiei, “Ko onok eposek tainoriäu.”

19 Keserianik, ik sakaurar raumoi, karauk onok
eposek momoi, päurar rawau. Ik ika ika Anut
nukan onok eposek tainoraun sarsaratäu.
20 Ak akan o jeäi onokus Anut nukan sarau wa
aru maiei. O erekapu jaun Anut nukan amukup
kiro eposek. Utianik, kar jaunaka kar o jaun aru
rai ronkatenuk, na kar o sepuk jeta, ko nan onok
tainorianik, kiro o jai nas ko opok onok aru mom.

Nan onok kis kon wou epar mowon apu utai.
21 Na nan jaun isanaraun, opur ra, wain an
ra wa jau. Na nais karauk onok kon wou epar
mowon apu tämuraun wa keserau.
22 Nan won epar momon kiro sakau rai, na
owo onok keseraun, jekur ronkateanik, keser.
Utianik, karauk roasiret akan amiakap wa ke-
serau. Nan onok kiro Anut pak naka pak karar
rawai. Inok ro ko jekur ronkateanik, kar onok
miäu, tawa kon wou uruas ko onok aru momin
rai ronkatäu wa, kiro ro ko wou ererai.
23 Utianik, kar ro ko ronkat oirorror oumara, o
jeäu, kiro ro nukasar nukan amukup pak Anut
nukan amukup pak onok aru miäu. Owon, kon
wou epar mowon kiro sakau wäpik, kiro o jeäu.
Keseria, kiro ro kar onok keseraun Anut nukan
amukup aru rai ronkateäu, utianik, ko kiro onok
sepuk keseriäu, ko epar onok aru miäu.

15

Ik karauk roat sarwarau, ikanun karar wa ronkatäu.

1 Ik iken woiok Anut mesin epar sakau momun,
okon, karauk roasiret akan woiaka epar sakau
mau wa ikes ak päurar sarwarau. Ik iken woiok
näu saräun karar wa ronkatäu.
2 Wa, ik erekapu karar karar iken jaunokot
akan woiaka näu saräun ronkatäu. Kiro onokus
kiro roasiret akan woiaka Anut mesin epar moin
sakau marai.
3 Krais ko nukasar nukan wou näu saräun
sarau mau wa. Wäpik, ko Anut nukan wou näu
saräun sarau mowon. Anut nukan ämänis keser
äiewon, “Karauk roasiret akas na aru ämän

aisoin. Kiro aru ämän nais is opok moin.” *Buk Song 69:9*

4 Ämän erekapu meter Anut nukan buk opok jer wein kiro rusa ik tamukou. Kon karauk ämänis ik usu orip sakau tai rawaun tamukou. Karauk ämänis ik Anut nukan onok jekur äpu maun ätär mukoi, okon, kis iken woiok Anut mesin epar momun sakau saräi. Kiro onokun, ik Anut nukas imäikaun woiok erer orip kume rawam.

5 Keserianik, is keser äiem, Anut nukas ika sakau ikonuk, ik erekapu usu oianik, sakau tai raumoi, iken woiok ko mesin epar momun kiro sakau me rawau. Is Anut aurita, kos ak Krais Jisas nukan onok tainoraun akan woiaka karar tururaiei.

6 Kesermoi, akan woiaka karar turur me rawaiei. Keserianik, ak erek turur raianik, iken Näwäu, Jisas Krais nukan Eit, kon momok nukan enip jou maiei.

7 Krais nukas ak Anut nukan tupsiu sare maromoi, imwarowon. Kesernuk, roasiret akas Anut nukan enip jou maiei. Ak aka aka woiaka erer orip raumoi, kon onok tainorianik, akan jaunakat sarwaraiei. Krais nukas ak imwarowon senek, akas nais akan jaunakat imwarowe.

8 Is ak awarom, Krais ko Anut nukan sarau ro, kos Juda roasiret sarwareäwon. Kiro onokun, Anut nukas Juda akan askanai pak paip mowon ko kiro epar tainorwon ätär marowon. Krais ko kiro onok kesernuk, Anut nukas paip mowon kiro epar senes pewon.

9 Krais nukas Juda roasiret sarwareanik, ko karauk omsau pakan roasiret akanun nais wouti

maromoi, imwarowon, okon, akas Anut nukan enip jou miäi. Meter Anut nukan ämänis keser äiewon, “Kiro onokun, is karauk omsau pakan roasiret kamuk opok raumoi, na mesin sir weanik, nan enmat jou musam.” *2 Samuel 22:50*

10 Ätäi kar Anut nukan ämänis äiewon, “Ak karauk omsau pakan roasiret, ak Anut nukan roasiret pak erek tururmoi, nepipir rawe.” *Lo 32:43*

11 Ätäiar Anut nukan ämänis keser äiewon, “Ak karauk omsau pakan roasiret erekapu, ak Näwäu jou muraiei. Omnokoupaian roasiret ak erekapu kon enip jou muraiei.” *Buk Song 117:1*

12 Aisaia nukas Krais mesin keser äiewon, “Devit nukan momok, Jesi kon tupsiu pakas kar ro ko koumoi, karauk omsau pakan roasiret kamwarai, okon, kiro roasiret ak kos koi ak opok onok eposek maun kume rawaiei.” *Aisaia 11:10*

13 Is ak mesin Anut aurita, akas ko mesin akan woiaka epar mona, kos ak sarwarnuk, akan woiaka päurar raianik, woiaka näu orip kos koi ak opok onok eposek maun kume rawaiei. Kiro onokun, Anut nukan Osou Näus ak sakau aronuk, ak woiaka erer orip kume rawaiei.

Pol ko kon sarau miäu mesin äieu.

14 O jaiat, isan woi uru is äpu ak onok eposek senes karauk roasiret opok miäi. Is äpu ak Anut nukan onok jekur äpu miäi, okon, akas akan jaunakat onok eposek maun tamaraun itok. Onok aru wa maun nais tamaraun itok.

15 Utianik, is karauk ämän jer we maromin ak kiro jer ninareanik, ätäi sakau ronkatäiei. Anut

nukas kon wou näu oripas is sarau irowon, okon,
is kiro ämän sakau jer we maromin.
16 Krais Jisas kosar is kon sarau ro karauk
omsau pakan roasiret sarwaraun sare murowon.
Anut nukasar is karauk omsau pakan roasiret
sarwaraun akan kamuk rawaun ro senek sare
murowon. Anut kamuk raiäi roat ak akan
enmaksau roasiret sarwaraun Anut nuriäi senek,
is nais karauk omsau pakan roasiret sarwaraun
isan enimsau Anut nuriäim. Is ak kon Ämän
Eposek tamareäim. Anut kamuk raiäi roat akas
roasiret akan osap Anut nuriäi senek, is karauk
omsau pakan roasiret akan woiaka Krais mesin
epar maun sarwareanik, ak Anut nukan roasiret
saräun imwareäim. Anut nukan Osou Näus
akan woiaka uru koi raunuk, Anut nuka kon wou
erer oripas ak kon senes rawaun imwarai.

17 Keserianik, is Krais Jisas nuka pak pasar
raumoi, Anut nukan sarau moram mesin is isan
enim jou miäim.
18 Krais nukas Anut nukan sarau erekapu
mora, keseria, is karauk sarau karauk roasiret
akas moin is kiro mesin awarau wa. Krais
nukas kon sarau isan ipi opok mowon, is kiro
mesin epar awaram. Kiro sarau pakas karauk
omsau pakan roasiret ak Anut nukan ämän jekur
tainoriäi. Ak isan ämän roianik, isan onok
aparmoi, tainoriäin.
19 Ak Anut nukas is sakau ironuk, kurur atap
atap, onok atap atap pak moita, ak aparianik,
ak kon ämän tainorin. Anut nukan Osou Näus
is sareirnuk, is Anut nukan sakau ätär maraun
kiro onok kesermin. Keseria, is Jerusalem näu
menas pote Ilirikum provins kiro apu rumukäu

potomin. Kiro pakan roasiret erekapu Krais nukan Ämän Eposek awaromin. Keserianik, is isan sarau erekapu patarmin.

20 Mena sosop roasiret ak Krais nukan ämän wa roiäi opok, is kon Ämän Eposek awaraun potomin. Is kiro keseriäimin, owon, karauk roat akas karauk mena amke pote sarau moin opok, is kiro opok ätäi isan sarau wa mam rai sakau ronkatemin.

21 Utianik, Anut nukan ämänis keser äiewon, "Roasiret kar ros Anut nukan ämän meter awarau wa, ak nukan ämän roumoi, ko äpu muraiei. Ak meter kon ämän rowau wa, rusapai, ak onoktapau äpu maiei." *Aisaia 52:15*

Pol ko Rom näu mena aparaun ronkatewon.

22 Is ak rawa potaun orip orip ronkateäim, utianik, is kiro karauk mena sarau sosop orip, okon, is ak rawa potau senek wa.

23 Rusapai, okoro karauk mena isan sarau erekapu patar kuremin. Woisan sosop is ak apwaraun ronkateanik, is rusapai ak rawa potaurim.

24 Is Spen omsau potaun, pote rai is ak apware apware potam. Is ak pak ekep wa rawam, utianik, is ak apwarianik, nepipiram. Keseria, is Spen omsau potaurita, akas is apu opok sareiraiei.

25 Utianik, rusapai is Jerusalem näu mena Kristen roasiret kiro opok rai sarwaraun potaurim.

26 Kiro owon, Juda roasiret woiaka epar moin Jerusalem mena rai, ak osap wäpik rai. Keserna, Kristen roasiret Masedonia provins pak Akaia

provins opok akas aiauk turur mianik, kiro
roasiret sarwaraun keserin.
27 Kiro roasiret ak akan woiaka erer oripas
ak kiro onok keserin. Epar, Juda roasiret akas
karauk omsau pakan roasiret Anut nukan ämän
aromoi, akan totomaka sarwaroin. Keserna,
karauk omsau pakan roasiret akas pak Juda
roasiret sarwaraun enmaksaun osap arauri.
28 Is kiro sarau patar kurea, aiauk oumoi, osap
wäpik roasiret Jerusalem rai aroita, Spen omsau
potaun apu opok pote rai, sume rai, ak apwaram.
29 Is äpu is ak koi apwareanik, Krais nukas
ik sareikaun Ämän Eposek erekapu awaroita, ak
roianik, akan woiaka näwäu ererai.
30 O isan Kristen jaiat, iken Näwäu, Jisas Krais
nukas ik erek kon sarau maun sare mukowon.
Keseria, Anut nukan Osou Näus sareikonuk,
ik iken woiok epar momun jaunokot akanun
woiokos meiäu. Okon, is ak sakau awarom, isan
sarau mesin ak is pak sakau tai raumoi, Anut
sakau aurna, kos is sareirai.
31 Karauk roat Judia provins rai akan woiaka
Jisas mesin epar mau wa akas is aru murauri,
okon, akas is akan ipiakapan imäiraun Anut
auraiei. Ak nais Anut auraiei, Kristen roasiret
Jerusalem mena rai, ak woiaka erer oripas
kiro aiauk karauk omsau pakan Kristen roasiret
pakan owaiei.
32 Anut nukasar is ak rawa kowaun aironuk,
kiro epar is ak rawa kowam. Is woi erer orip ak
rawa koumoi, ak pak erek sume rawam, okon, ik
ika ika sakau muratäi rawau.
33 Isan ämän pataraun, is Anut aurim, kos ak
pak erek rawai. Kos karar iken woiok päurar

rawaun sakau ikai. Kiro epar!

16

Pol nukas kon karauk ämän Rom roasiret awarowon.

1 Is rusapai karauk ämän awaraurim, iken
äpinok Fibi ak rawa kounuk, akas ko jekur
kamäiei. Ko kon sarau Senkria menan Kristen
roasiret sarwareäu.
2 Ko Näwäu nukan sarau asir, okon, ko ak
pak rawaun imäiäiei. Anut nukan roasiret
akas karauk roasiret kamwareäi senek, ak ko
kamäiei. Ko karauk osap wäpik akas ko isa-
naraiei. Owon, kos roasiret sosop sarwareanik,
isaka nais sareirowon.
3 Is Prisila, Akwira ori ‘pere’ awatom. Au is pak
Krais Jisas nukan sarau erek miäum.
4 Karauk ses opok, is usu orip, awas is
sareiroirin. Karauk roat akas au akwataun itok,
utianik, au awan enmawasaun wa ronkateäir au
is sareiroirin. Isas karar au ‘pere’ awatau wa,
karauk omsau pakan Kristen roasiret is pak rai
akas nais au ‘pere’ awatoi.
5 Roasiret ak awan owa tup aparaun koi
tururiäi is ak nais ‘pere’ awarom.
Isan jai, Epinitas ko nais is ‘pere’ aurim. Is
konun woias meieäim. Ko karar amke
Esia provins opok kon onok aru pakan
ätäi pirirmoi, Krais mesin wou epar
mowon.
6 Akas isan ‘pere’ ämän Maria aurwe. Ko nais
Jisas nukan sarau asir. Ak äpu ko ak
mesin sarau sakau mianik, sarwareäu.

7 Ak isan ‘pere’ ämän Andronikas, kon wau
Junias ori awatowe. Au Juda roasiret
ori, is senek, au is pak erek karapus
owa raumun. Amke au awan woiawa
Krais mesin epar moirin. Rai rai, ruris
is isan woi Krais mesin epar momin.
Au Jisas nukan ämän oi arianik, kon
sarau eposek senes miäirin. Karauk
roasiret akas awan onok eposek apwa-
tianik, awan ämän tainoriäi.
8 Ak isan jai Ampliatas isan ‘pere’ ämän aurwe.
Is konun woias meieäim. Ko ik pak
Näwäu nukan onok karar tainoriäum.
9 Ak isan ‘pere’ ämän Urbanus aurwe. Ko is
pak Krais nukan sarau karar miäumur.
Ak isan jai Stakis nais ko isan ‘pere’ ämän
aurwe. Is konun woias meieäim.
10 Ak isan ‘pere’ ämän Apeles aurwe. Ko
usu sosop owon, sinuk, kon wou Krais
mesin epar mowon, kiro utau wa. Kiro
onokun, ik äpu ko epar Krais nukan
sarau ro senes.
Ak Aristobulus nukan tupsiu pak isan ‘pere’
ämän awarowe.
11 Ak isan ‘pere’ ämän Herodion aurwe.
Ko Juda ro ko is senek. Ak isan ‘pere’ ämän
Näwäu nukan roasiret ak Nasisas nukan
owa raiäi awarowe.
12 Traifina, kon jauk Traifosa kiro asiret oiro-
ror au Näwäu nukan sarau sakau miäir
akas isan ‘pere’ ämän awatowe.
Isan jai Persis ko nais Näwäu nukan sarau
sakau miäu. Is kiro asir mesin woias

meieäim. Ak kiro asir nais isan ‘pere’
ämän aurwe.
13 Rufus ko Näwäu nukas kon sarau ro sare
monuk, kos kon sarau erekapu jekur
miäu. Ak isan ‘pere’ ämän ko pak kon
anak pak awatowe. Kon anak ko isan
ani senek kos is jekur kameiriäu.
14 Ak isan ‘pere’ ämän Asinkritas, Flegon,
Hermes, Patrobas, Hermas pak karauk
roasiret ak akan woiaka Jisas mesin epar
moin ak pak rai awarowe.
15 Ak isan ‘pere’ ämän Filologus kon wau
Julia ori awatowe. Nerius kon äpiauk
pak, Olimpas pak karauk roasiret akan
woiaka Jisas mesin epar moin ak pak rai
isan ‘pere’ ämän nais awarowe.
16 Ak erekapu akan woiakas akakanun
meiemoi, ipiaka atotianik, isan ‘pere’
ämän aräiei.
Krais nukan roasiret ak mena atap atap tu-
ruriäi, akas akan ‘pere’ ämän awaroi.

Pol nukas Rom roasiret sakau tai rawaun ämän awarowon.

17 O jaiat, is ak ruris sakau ämän awaraurim.
Ak jekur aparwe! Owon, karauk sätäiäi roat
akas ak atap atap inäi maraiei. Kiro onok pakas
roasiret akan woiaka Jisas mesin epar moin
kiro utaiei. Kiro sätäiäi roat akas ak meter
Anut nukan ämän roin oi kuremoi, akas akan
ämän atap tamareäi. Ak kiro sätäiäi roat äpu
mareanik, mekesirak aroinai, ak pak wa rawau.
18 Kesek roat ak iken Näwäu, Krais nukan
sarau wa miäi. Ak akan enmaksaun nepipirmoi,

onok aru maun karar ronkat oiäi. Ak akan
ämän karauk roat akas epar äiäun rai, roasiret
ronkat eteinak orip amiaka ateanik, jokokwariai.
Keserna, ak Anut nukan apu utiäi.
19 Roasiret erekapu ak akan woiaka Jisas mesin
epar mianik, Anut nukan onok eposek tainorin
ämän roin. Keserianik, is akanun isan woi ereru.
Utianik, isan ronkat ak onok eposek maun onok
jekur äpu mianik, tainoraiei. Utianik, ak onok
aru maun onok äpu moinai, kiro oi sauk mowe.
20 Anut ko woiaka päurar rawaun nukan
onoktapau. Kos kurte Satan nukan sakau ak
opok rau erekapu aru monuk, Satan ko akan
isorak inkaruru rawai.
Is Anut keser aurim, “Iken Näwäu, Jisas kon
wou näu oripas ak sarwarai.”
21 Timoti ko isan sarau jai kos ak ‘pere’
awarou. Lusius, Jeson, Sosipater ak Juda roat is
senek, akas nais ak ‘pere’ awaroi.
22 Is Tertias, isas Pol nukas ämän äiewon,
ämän roianik, ak okoro pas jer we marom. Is
nais Näwäu mesin woi epar momin, isas isan
‘pere’ ämän awarom.
23 Gaias nukas is kon owa imäirianik, jekur
kameiriäu. Kos Kristen roasiret erekapu kon
owa koi tururna, kamwareäu. Kos nais ak ‘pere’
awarou.
Erastus ko okoro näu menan aiauk kameäu ro,
ko iken jaunok Kwartus awas ak ‘pere’ awaroir.
[
24 Is Anut keser aurim, “Iken Näwäu, Jisas
Krais nukas kon wou näu oripas ak sarwarai.
Kiro epar”]

Pol nukas Anut jou murianik, kon ämän patarwon.

25 Keserianik, rusapai ik Anut jou murau. Kosar nukan Ämän Eposek is ätär murowon akan woiaka ko mesin epar moin kiro sakau maronuk, ak kon onok tainoraiei. Kiro senek, isas roasiret keseriar awareäim. Isas Jisas Krais nukas ik imäikaun ämän roasiret awareäim. Omnokou ate mowon ses opok, koi kiro ämän ämäi rawon. Rusapai, Anut nukasar amop mowon.

26 Utianik, rusapai kon Ämän Eposek kiro nukasar ik kon sarau roasiret ätär mukou. Kiro ämän Anut nukan ämän roianik, areain roat akas Krais mesin jer wein kiro rusapai amop peu. Anut nuka ko orip orip raiäu, ko ik sakau aikonuk, ik roasiret akan amiakap kiro Ämän Eposek ämäi rawon amop mota, karauk omsau pakan roasiret erekapu äpu mianik, ak konun akan woiaka epar momoi, kon onok jekur tainoraiei.

27 Anut ko karar ko ronkat näwäu orip, kos Jisas Krais ik sareikaun äsimorwon, okon, ik kon enip orip orip jou murau. Kiro epar.

Anut nukan Ämän Eposek
New Testament in Girawa

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Girawa

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
79f715b0-a1c7-58ec-85a5-b96f2ba338fd